

Ljudska

PRAVICA

LETO XXIV. Štev. 219
IZDAJA IN TISKA
CASOPISNO ZALOŽNIŠKO
PODJETJE
"LJUDSKA PRAVICA"
DIREKTOR PODJETJA
LEV MODIC
GLAVNI IN ODGOVORNI
UREDNIK
IVAN SINKOVEC
List izhaja vsak dan razen
petka - Cena 18 dinarjev

"LJUDSKA PRAVICA"
USTANOVljena 4. OKTOBRA
1934 - MED NARODNOOSVO-
BODILNO BORBO JE IZHA-
JALA KOT 14-DNEVNIK IN
TEDNIK - OD OSVOBODITVE
DO 1. JULJA 1961 KOT DNEV-
NIK. NATO PA KOT TEDNIK
- OD 1. JUNJA 1958 IZHAJA
V REDAKCIJSKI POVEZANO-
STI 3 -BORBO-

MAROŠKI PROTEST

zaradi ubijanja maroških državljanov v Franciji

Pariz, 17. sept. (Tanjug). - Maroško veleposlaništvo v Parizu je danes zahtevalo, naj francoske oblasti "nemudoma preiščejo" in ugotovijo okolščine, v katerih je v zadnjih desetih dneh v pariškem departmaju padlo 17 maroških državljanov. Maroko protestira proti "diskriminatornim ukrepom" in "nečloveškemu ravnanju" z maroškimi državljanji v Franciji, odkar so tu proglasili za vse Alžirce policijsko uro.

Francoski predstavniki so objavili, da jim ni o tem nič znane, hkrati pa so izrazili obžalovanje zaradi številnih "nesrečnih naključij", do katerih je prišlo te dni med policijskimi racijami proti Alžircem. Med zasledovanjem skupine Alžircev, ki so snoči napadli največjo pariško tovarno plina, so policisti danes streljali na "sumljive ljudi", pozneje pa so ugotovili, da so bili to

Spet incident na morju pred Alžirijo

Pariz, 17. sept. (Reuter). Zunanje ministrstvo je prejelo noto poljske vlade, ki v njej protestira, ker so Francozi v bližini alžirske obale ustavili in pregledali poljsko ladjo "Oksywie". Predstavniki ministrstva je izjavil, da vlada "to noto proučuje."

Neprijetne motnje v vzdušju konstruktivne prizadevnosti večine delegacij v OZN

Libanonec Malik zastopnik zahodnih dežel — Trenja zaradi pristojnosti v zadevi poskusnih eksplozij jedrskih bomb

New York, 17. sept. (Tanjug). K splošni razpravi na 13. rednem zasedanju Generalne skupščine OZN, ki bo trajala do konca tega meseca in se bo morebiti nadaljevala tudi prve dni oktobra, se je prigraslilo izredno veliko delegatov. Dve odprti krizi, na Bližnjem in na Daljnem vzhodu, kakor tudi številna neurejena važna vprašanja, razorožitev, opustitev poskusnih jedrskih eksplozij, vesoljski prostor, Alžirija, Ciper in druga, kažejo na okvir razprave in na močno nasprotna gledišča.

Dullesa in Gromika. Treba pa je tudi vedeti, da večina delegacij običajno podleže duhu in vsebini zahtev, s katerimi si velesile prizadevajo vplivati na delo Generalne skupščine. Dva dogodka prvega dne letošnjega zasedanja sta že bila bolj ali manj neprijetna za večino delegacij, pač glede na obseg in posledice, hkrati s drugimi indicijami pa sta naznanila težnje, ki bodo morebiti prišle do izraza v delu delegacij zahodnih dežel.

Prvi neprijetni dogodek je bil način, kako je bil izvoljen libanonski zunanji minister Malik za predsednika Generalne skupščine. Ta dogodek je zbudil nezadovoljstvo 31 delegacij, ki so podpirale kandidaturu sudanskega zunanjega ministra Mahguba, kakor tudi štirih skandinavskih delegacij, ki so se vzdržale glasovanja. Opaziti je bilo, da so zahodne dežele s tem, ko so vztrajale na Malikovi izvolitvi, predvsem zapostavile tradicijo, da zastopajo kandidati ožje ali širše področje ali da so deležni vsaj podpore področja, na katerem je njih dežela. Malik ni bil deležen podpore nobene arabske dežele in tudi ne 21 izmed skupno 28 delegacij azijsko-afriške skupine. Ob kar največjem prizadevanju ZDA, kot pravijo tudi vsi vodilni ameriški listi, so Malika izvolile delegacije Zahodne Evrope, dežel Britanske skupnosti in Latinske Amerike.

manifestacije, povezane z drugimi, morebiti kažejo na stališče glavnih zahodnih držav do krize na Bližnjem vzhodu, enega glavnih vprašanj na letošnjem dnevnem redu Generalne skupščine. Značilno je, da bo v Dullesovem govoru, kakor ga napovedujejo, poudarjena zahodna ideja o rezervnih varnostnih silah OZN, ki so jo na izrednem zasedanju Generalne skupščine zavrnili in je tudi zdaj večina delegacij proti njej. Ne bo pa v tem govoru poudarka na umiku britanskih in ameriških sil z Bližnjega vzhoda. Enak prizvok imajo tudi poluradne vesti iz Washingtona, po katerih vrača zunanje ministrstvo odgovornost za zavlačevanje sporazuma o umiku britanskih in ameriških čet na novi val propagande kairskega radia proti prozahodnim vladam sosednjih arabskih dežel, ki da je skali odnotno vzdušje.

Titograd, 17. septembra (Tanjug). Predstavniki največjih turističnih agencij Belgije in Nizozemske, ki se v naši državi mude kot gostje Turistične zveze Jugoslavije, so obiskali večerj in danes Boko Kotorsko, Budvo, Miločer in Cetinje. Izjavili so, da so izredne lepote Crnogorskega Primorja nanje napravilo močan vtis, in obljubili, da se bodo zavzeli za večji obisk turistov iz njihovih dežel na južnem Jadranu, kar bo še posebej omogočila Jadranska cesta, ki jo zdaj grade. — Na sliki: Budva, eno izmed najlepših letovišč v Crnogorskem Primorju

Celo "New York Times", ki ne slovi kot prijatelj arabskega gibanja, je ugotovil, da je lahko samo sudanski minister Mahgub, ki je osebno zelo priljubljen v krogih OZN, govoril v imenu predramljenih narodov na Bližnjem vzhodu in "širše v imenu Afrike", ter da pa je Malik za to "neprimeren". Časnik pravi, da prihaja iz "razburkane in razcepljene" dežele in da bo celo v njej nastalo novo politično vzdušje že v nekaj dneh, ko bo novi predsednik Sehab prevzel oblast. V tej zvezi opozarja, da gre za prizadevanje, da bi nagradili nekega človeka zgolj zaradi tega, ker se je najbolj zavezal za tujo intervencijo v lastni deželi, ter da bi tako formalno izrazili nekakšno priznanje načela tujega vmešavanja v notranje zadeve drugih dežel. Azijske in afriške delegacije pa z drugimi vred v tej zvezi izražajo bojazan, da te

manifistacije, povezane z drugimi, morebiti kažejo na stališče glavnih zahodnih držav do krize na Bližnjem vzhodu, enega glavnih vprašanj na letošnjem dnevnem redu Generalne skupščine. Značilno je, da bo v Dullesovem govoru, kakor ga napovedujejo, poudarjena zahodna ideja o rezervnih varnostnih silah OZN, ki so jo na izrednem zasedanju Generalne skupščine zavrnili in je tudi zdaj večina delegacij proti njej. Ne bo pa v tem govoru poudarka na umiku britanskih in ameriških sil z Bližnjega vzhoda. Enak prizvok imajo tudi poluradne vesti iz Washingtona, po katerih vrača zunanje ministrstvo odgovornost za zavlačevanje sporazuma o umiku britanskih in ameriških čet na novi val propagande kairskega radia proti prozahodnim vladam sosednjih arabskih dežel, ki da je skali odnotno vzdušje.

zumu začela konec oktobra, je Sovjetska zveza predložila vprašanje prepovedi poskusnih eksplozij Generalni skupščini z obzornostjo, da ni moč zavlačevati ureditve tega važnega vprašanja. Zahod pa zahteva, da bi sporazum o opustitvi poskusov sklenili s pogojem, da se bodo nadaljevala pogajanja o drugih razorožitvenih vprašanjih. Sovjetska zveza zdaj vztraja na tem, da vprašanje jedrskih poskusov izločijo iz celotnega razorožitvenega vprašanja. To stališče je ameriška delegacija označila za dokaz "slabe volje".

Japonci v precepu

zaradi zaostrenega ameriško-kitajskega spora

Tokio, 17. sept. (Reuter) Ameriška se je znašla zaradi ameriško-kitajskega spora in napetega položaja na Daljnem vzhodu v hudem precepu. Gospodarski interesi ji velevajo prijateljstvo z

LR Kitajsko. Težave pa ji pri tem povzročajo ameriška vojaška oporišča na njenem ozemlju. Njen položaj je postal še bolj kočljiv spričo katere ne bi mogli doseči zadovoljivih rezultatov, seveda, če bodo prizadele države pripravljene na to, da se konstruktivno lotijo odprtih vprašanj. Kot zglej, ki kaže, da je to možno, navajajo ugoden zaključek zadnjega izrednega zasedanja Generalne skupščine.

MIROLJUBNI ATOM PODIRA OGRAJE

Predstojnik Inštituta »Jožef Stefan« prof. dr. Peterlin o svojih vtisih z II. mednarodne konference za miroljubno porabo atomske energije v Ženevi

Strahote svetovnega požara, atomski bombi na Hirošimo in Nagasaki, poskusi z nuklearnimi bombami, zmerom večja stopnja sevanja v ozračju, predvsem pa vizija katastrofe vsega človeštva že v kratkotrajnem atomskem spopadu, so pred tremi leti pripeljali atomske strokovnjake prvič v Ženevo. Vse človeštvo je pozdravilo to srečanje, saj ni okrepilo le vere v zmago razuma nad gobasto vizijo uničenja, temveč je razodelo, kako zelo se je obogatilo človeštvo — po ironiji sicer pod Damoklejevim mečem grožnje z atomsko vojno — z novimi energetskimi viri in drugimi odkritji. Spoznanje, ki ga je prineslo prvo zasedanje, da so "atomske sile" na svetu izravnane, je pomenilo veliko olajšanje in ob miroljubnih težnjah vsega človeštva prav gotovo posredno vplivalo, da so bila žarišča svetovnih spopadov energično v najkrajšem času pogašena.

S toliko večjim upanjem smo zato vsi ljudje na svetu pričakovali drugo srečanje atomskih strokovnjakov, ki se ga je udeležila tudi dokaj številna jugoslovska delegacija. Med našimi znanstveniki se je konference udeležil tudi profesor dr. A. Peterlin, predstojnik Inštituta »Jožef Stefan«, katerega smo po vrnitvi iz Ženeve naprosili, da za naše bralce napiše sestavek o pomenu in delu drugega mednarodnega srečanja za miroljubno porabo atomske energije. Profesor dr. A. Peterlin se je našli želji odzval in nam pripravil članek, ki ga v celoti objavljamo na četrti strani našega lista.

»In tako imenovane čiste bombe?«

»Tako imenovane čiste bombe so, kot znano, vodikove bombe, ki imajo stokrat večji učinek od atomske. Vodikovo bombo pa lahko sproži le atomska. Pri taki bombi bi bilo radioaktivno sevanje manjše, če bi bilo, kolikor bi povzročila sevanje eksplozija le ene atomske namesto stotih atomskih bomb. Sevanje po eksploziji bombe je namreč mogoče le delno omejiti, ne pa popolnoma preprečiti.«

»Ko smo že pri nevarnosti radioaktivnega sevanja; gotovo so na konferenci veliko govorili tudi o tem.«

»Da. Gotovo je, da je zaradi poskusov z nuklearnimi bombami sevanje v ozračju zmerom večje in da je zato najbolj odstraniti to nevarnost tako, da atomske sile prenehajo z nuklearnimi eksplozijami. Po drugi strani pa kaže, da še nimamo zadostnih izkustev o koncentracijskih učinkih sevanja, to je, koliko se nevarnost sevanja povečuje s tem, da živali uživajo rastline, ki so jih namočile radioaktivne padavine, kako se v živalih potem radioaktivnost poveča in kako se potem sevanje še koncentrira z uživanjem mesa. Videti je, da je za sedaj k sreči še zmeraj večja nevarnost obolenj za rakom in levkemijo zaradi prepogostih röntgenskih preiskav. Vsekakor pa to ne pomeni, da nuklearni poskusi ne ogražajo ljudi. Konference v Ženevi je znova in znova podčrtavala, da je nesmiselno nadaljevati z nuklearnimi eksplozijami in povečevati nevarnost radioaktivnega sevanja.«

»Ta vaša opažanja z velikega posvetovanja, ki se ga je, kot smo slišali, udeležilo okrog pet tisoč znanstvenikov z vsega sveta, so zelo razveseljiva in kažejo zlasti ob vseh novostih, ki jih omenjate v svojem članku, da lahko tudi mali narodi veliko pričakujemo v atomskem stoletju in od prizadevanj za miroljubno porabo atomske energije.«

»Da. Tudi naša država se je s postavitvijo reaktorja uvrstila v boljše polovico tistih manjših narodov, ki stopajo po poti napredka. Ne le to: razvoj atomske znanosti je dokazal zmotnost različnih rasnih koncepcij, da nekateri narodi niso sposobni iti v korak z drugimi in dati znanstvenikov in drugih strokovnjakov. V atomistiki danes delajo pripadniki vseh narodov sveta in zanimivo se mi zdi spoznanje nekega nemškega znanstvenika, ki je dejal: »Ko so mi povedali, da pride k meni v inštitut neki Burmanec, sem ga sprejel z veliko skepsko glede na njegovo narodnost. Že po nekaj tednih pa sem bil presenečen nad njegovo izredno bistrovidnostjo in v najkrajšem času je postal moj najboljši sodelavec. Podobno sta potrdila oba Kitajca — Nobelova nagradjenca, ki sta s svojim delom dala človeštvu izredno odkritje. Vse to pa kaže, da je prav v majhnih in sedaj še zaostalih narodih izredna, še neizrabljena moč, ki bo lahko jutri bogatila človeštvo.«

S. L.

učinek od atomske. Vodikovo bombo pa lahko sproži le atomska. Pri taki bombi bi bilo radioaktivno sevanje manjše, če bi bilo, kolikor bi povzročila sevanje eksplozija le ene atomske namesto stotih atomskih bomb. Sevanje po eksploziji bombe je namreč mogoče le delno omejiti, ne pa popolnoma preprečiti.«

Predstavniki japonske vlade je v zvezi s to noto izjavil, da Japonci ne more preprečiti Američanom, da bi v primeru, da izbruhne splošne sovražnosti, uporabljali svoja oporišča na Japonskem za oskrbovanje svojih sil na Tajvanu. Dejal je, da vlada tega ne more preprečiti zaradi tega, ker je vezana z japonsko-ameriško pogodbo, ki pa naj bi bila v kratkem revidirana. Po tej pogodbi imajo ZDA pravico pošiljati na Japonsko svoje oborožene sile, ne da bi se poprej posvetovale z japonsko vlado.

Čestitka Čilu
Beograd, 17. sept. (Tanjug). — Predsednik republike je poslal predsedniku Čila Carlosu Ibañezu del Campo tole brzojavko: »Ob obletnici neodvisnosti Čila izražam Vaši ekscelenci svoje iskrene čestitke in najlepše želje za napredek čilskega naroda in za Vašo osebno srečo.«

Veleposlanik Uvalié pri De Gaulleu
Pariz, 17. sept. (Tanjug). Ministrski predsednik Charles de Gaulle je sprejel jugoslovskega veleposlanika v Parizu dr. Radivoja Uvalié in je z njim dalj časa govoril o preidih mednarodnih vprašanjih ter o stikih med obema deželama.

VRFMENSKA NAPoved
za četrtek, 18. septembra 1958
Precej oblačno, vmes možnost nekega padavina. Temperatura ponoči med 9 in 14, v Primorju 18. Najvišja dnevna okoli 22 stopinj Celzija.

PRED PROSLAVO OBLETNICE USTANOVITVE KAMNISKEGA BATALJONA

Zastave na Savskem mostu vabijo na Rašico

V Rašici se mrzlično pripravljajo na nedeljsko proslavo

Na Savskem mostu v Črnučah vabijo snopi zastav po novi cesti na Rašico. Vasi Gameljne in Rašica sta že okrašeni. Praznik se bliža. Mrzlično asfaltirajo še zadnje metre nove ceste od Savskega mostu do Tacna. V Rašici sami že barvajo 16-metrski stolp, v vasi pa postavljajo spominski kamen. Rašica z vso okolico se pripravljajo na veliki praznik, na proslavo obletnice ustanovitve I. kamniškega bataljona in poži- ga vasi.

Ob vznožju 16-metrskega stolpa na vrhu nad Rašico bo postavljena plošča iz litega železa z napisom: »17. avgusta 1941. leta je bil ustanovljen Kamniški bataljon«.

Nad vasjo so že postavili tribuno za goste in urejajo še prostor, kjer bo postrojen Kamniški bataljon, pravzaprav tretjina preživelih borcev bataljona, ki je ob ustanovitvi štel 92 borcev. Hkrati urejajo prostor za zborovanje. Prireditelji predvidevajo, da se bo proslava v Rašici udeležilo v nedeljo nad 30.000 ljudi.

Ze te dni so proslave po delovnih kolektivih in šolah v ljubljanskem Posavju in v bivšem kamniškem okraju. Mnogi šolski izleti so te dni prav tako name- jeni na Rašico. Partizanske kraje

ob Rašici si je ogledalo že lepo število šolskih otrok. Preživeli borci Kamniškega bataljona pa so jim med drugim razkazali kraje, kjer je taboril bataljon, in jim pripovedovali iz svojih spominov.

PRIJAVE OD VSEPOVSOD

Za nedeljsko proslavo pričakujejo v Rašici največje predstavnice političnega in oblastvenega življenja. Zlasti mnogo bo članov delovnih kolektivov, saj so mnogi že prijavili svojo udeležbo. Tako so med drugim storili člani delovnih kolektivov z Jesenic. Tudi iz revirjev pričakujejo več tisoč ljudi. Delovni kolektivi iz Kranja so prijavili svojo udeležbo, hkrati pa sporočili, da bodo s seboj prinesli darove za preživele borce Kamniškega bataljona. Darila pripravljajo tudi mnogi drugi kolektivi iz ljubljanskega okraja. S tem se hočejo skromno oddolžiti tistim prvoborcem, ki so pravzaprav zaneli iskro upora na Slovenskem in jim s tem dati polno priznanje za njihov delež v NOB v svobodni domovini.

Poseben pečat proslavi na Rašici bo dala štafeta mladega rodu, ki bo na dan pred proslavo krenila s kraja, kjer je bil ustanovljen bataljon.

3000 MLADINCEV V STAFETI

Stafeta mladega rodu bo prešla vse kraje ob levem bregu Save in se je bodo udeležili člani TV Partizan, dijaki in delovna mladina. Skupno štejejo, da bo sodelovalo v štafeti do 3000 mladincev.

Iz vseh občin ljubljanskega Posavja in bivšega kamniškega okraja bodo na dan pred proslavo odšle partizanske patrulje, obiskale partizanske kraje in se nato sešle na Rašico.

Na dan proslave bosta občinska ljudska odbora Sentvid in Črnuče izročila prometu novo asfaltirano cesto od Savskega mostu do Tacna. Verjetno bo ta dan tudi občinski ljudski odbor Mengeš izročil prometu novo cesto skozi Mengeš.

Na proslavi sami bodo po slavnostnih govorih odprli razgledni stolp nad Rašico, v vasi pa bodo odkrili spominski kamen. Razgledni stolp bo odprl prvi komandant Kamniškega bataljona dr. Marijan Dermastia, spominski kamen v Rašici pa zvezni ljudski poslanec Janez Stanovnik.

S proslavo na Rašici se zaključuje letošnje večje proslave dogodkov iz NOB, ki so se začele nekako s pripravami na proslavo Sutjeske. Proslava ustanovitve Kamniškega bataljona, ki je bil prva večja partizanska enota na Slovenskem, in obletnica požiga Rašice, ki je bila prva požigana vas na Slovenskem, je v toliko pomembna, ker je to proslava revolucionarnega območja na vratih same Ljubljane, na področju, kjer se je iskra upora razvnela v strahovit požar.

Zato je napis na spominskem kamnu v Rašici več kot spomin na samo Rašico. Vanj so vklesali naslednje besede: »Polet 1941 se je iz gozdov nad Rašico širil junaki odpor zaslužnjega slovenskega ljudstva. Da bi ga strle, so fašistične tolpe 20. septembra 1941 požgale vas, prvo v Sloveniji, vaščane pa izgnale.«

Z zgraditvijo stolpa nad Rašico bo število izletnikov v to lepo naselje blizu Ljubljane v boodče prav gotovo še znatno naraslo, saj je s stolpa res lep razgled na vse strani

Predstavnika SZDL odpotovala na protikolonialistično konferenco

Beograd, 17. sept. (Tanjug). — Predstavnika Socialistične zveze delovnega ljudstva Jugoslavije, glavni urednik »Borbe« Miroslav Vitorović in članica komisije za mednarodne stike SZDLJ Mirjana Janković, sta odpotovala danes na protikolonialistično konferenco dežel Sredozemlja in Srednjega vzhoda. Ta konferenca bo v Rimu od 20. do 23. t. m.

Krediti za ozimnico

Beograd, 17. sept. (Tanjug). Narodna banka FLRJ je sprejela odlok o odobravanju kreditov za nabavo ozimnice. Te kredite lahko dobe trgovinska podjetja in poslovalnice za kmetijskimi pridelki na drobno, gostinska podjetja in poslovalnice, delavsko-namenske restavracije in menze, kakor tudi trgovinska podjetja za preskrbo na veliko, vendar samo za tiste kmetijske pridelke, ki jih prodajajo prek svojih prodajalnih na drobno. Te kredite lahko dobe tudi kmetijske zadruge za tiste kmetijske pridelke, ki jih prodajajo na drobno, kakor tudi poslovne zveze kmetijskih združb za nabavo pridelkov, ki jih prodajajo na drobno v svojih prodajalnih. Pri odobravanju kreditov bodo upoštevali, da bodo količine posameznih kmetijskih pridelkov, predvideni za ozimnico, v skladu s prometom, ki ga bo možno uresničiti do konca aprila 1958.

Uspeh kljub težavam

V 8 mesecih je Jugoslavija izvozila za 87 milijard blaga, kar je dobrih 11 milijard več kot lani v istem obdobju

Beograd, 17. sept. (Tanjug). — V osmih mesecih letošnjega leta je Jugoslavija izvozila za 87 milijard dinarjev in bil tako za 11,2 milijarde večji od izvoza v istem obdobju lanskega leta. Takšni sadovi osem mesečne dejavnosti naših izvoznikov so zadovoljivi, da pa bi izpolnili pro- gram, je treba izvoziti še za 54 milijard dinarjev blaga, kar najbolj ponazarja, kako velika je naloga, ki še čaka izvoznike do začetka prihodnjega leta.

V osmih mesecih letošnjega leta je izvoz industrijskih proizvodov za 2% manjši v primerjavi z lanskim letom, ko je glede na prejšnje leto bil za 31% večji. Na letošnje zaostajanje je vplivalo premalo hitro in učinkovito prilagajanje naših izvoznikov razmeram na svetovnem trgu — pojavom padca cen, zmanjšanja povpraševanja in rezerviranosti kupcev, kar vse se je pokazalo že konec minulega leta, nadaljevalo pa tudi v prvih mesecih letošnjega leta. Razen tega je na evropskih trgih in na nekaterih trgih

Azijske in Afrike opaziti znatno bolj organizirano in večjo izvozno ekspanzijo naših konkurentov. Zavojo vsega tega je treba računati na oteženo izpolnjevanje programa industrijskega izvoza, še zlasti zato, ker letos ne moremo računati na pomembnejše povečanje kmetijskega izvoza. Poudarjajo pa, da se je konkurenca na svetovnem trgu v drugi polovici letošnjega leta zboljšala, kar je pomembna okoliščina za povečanje našega izvoza industrijskega blaga.

Po drugi strani so pristojni zunanjetrogovinski organi podrobno analizirali možnosti za izvoz teh proizvodov, spreminili nekatere izvozne kontingente in podobno. Pričakujejo, da bodo vsi ti ukrepi — ob ustreznem povečanju proizvodnje in najvažnejših panog — omogočili uspešnejše izpolnjevanje izvoza industrijskih izdelkov.

SKLICANJE SEJE ODBORA ZA ORGANIZACIJO OBLASTI IN UPRAVE REPUBLIŠKEGA ZBORA LJUDSKE SKUPSCINE LRS

Predsednik odbora za organizacijo oblasti in uprave Republiškega zbora ljudske skupščine LRS sklicuje 5. sejo odbora za petek, dne 19. septembra 1958 ob 10 uri v prostorih Ljudske skupščine LRS.

Iz tajništva Ljudske skupščine LRS

En sam ne zmore vsega

Od 21. do 26. septembra bo v Portorožu kolokvij metalurgov za mednarodno udeležbo

Ljubljana, 17. septembra. Čez tri dni se bo v Portorožu začel štiridnevni kolokvij na temo: »Arzen, baker in drugi oligoelementi v rudah, železu in jeklu.« Kolokvij sta pripravila Metalurški inštitut in rudarsko-metalurški oddelek ljubljanske univerze. Razen okrog 70 domačih strokovnjakov se bo kolokvij udeležilo nad 30 tujih strokovnjakov.

S kolokvijem v Portorožu bo zaključena pomembna etapa raziskovalnega dela, ki se je začelo pred tremi leti. Tedaj se je naš ugledni metalurg prof. Rekar, predstojnik metalurškega inštituta v Ljubljani dogovoril s kolegi francoskega raziskovalnega inštituta IRSID in nemškimi kolegi iz Maks-Plank-inštituta v Düssel-

dorfu za program raziskav različnih tipov jekla. Po tem programu naj bi raziskovali proizvodnjo vsak svojega tipa jekla, glede na opremo in kadre, ter pri tem eden drugemu pomagali. Do dogovora je privedla naše, francoske in nemške metalurške ista potreba: železne rude s klasično čistoto so zmerom redkeje, zaradi česar moramo uporabljati vedno več rud z drugimi elementi, ki pridejo v jekla in v proizvodnji čisto »pomagajo«. Zaradi tega je nujno potrebna preciznejša analiza ostalih elementov, ki so prisotni v rudi ali železu, kot doslej, ko v metalurgiji analizirajo predvsem železo, silicij, baker in mangan, ne pa tudi ostalih elementov, ki pozitivno ali negativno vplivajo na tehnološki postopek. Preciznejše analitične metode, ki jih je že prinesel čas ali pa se še razvijajo, bodo zato izrednega pomena. Pri nas na primer zaradi rudnih vrst vareske in makedonske rude, stremimo, da bi zlasti železarna v Nikšiću in bodoča v Skoplju, proizvajali kvalitetnejše izdelke.

Na kolokvij v Portorožu bodo domači in tuj znanstveniki poročali o dosedanjih ugotovitvah raziskovalnega dela in se pogovarjali o problemih, ki so jih srečali ter o sodelovanju v prihodnje. Področje, ki so se ga lotili, je namreč tako široko, da ga en sam ne zmore. Sodelovanje med dosedanjimi udeleženci naj bi zato razširili na vse druge inštitute, ki bi hoteli sodelovati po entnem načrtu, saj postaja ta delokrog zmerom širši in se nenehno odpirajo novi problemi. SL

ODPRTO PISMO POTROŠNIKOM SPLITA

V čigavo korist?

Kmetijska proizvajalna poslovna zveza Ormož je prejela prošnjo Poslovnice zveze Split, naj ji dobavi potrebne količine sadja po konvencionalni ceni za njene članice kmetijske zadruge. V soglasju z Okrajno trgovinsko zbornico Maribor sta se poslovni zvezi dogovorili, da bo splitska prodajalca sadje ormoške tudi v svojih prodajalnih na drobno kot komisionar po znatno nižji ceni, kot je sedaj v Splitu. Kmetijska proizvajalna poslovna zveza Ormož bi odposlajala jabotka po 18 din kilogram franko nakladalna postaja, Poslovna zveza Split pa bi računala za vse svoje stroške, kot prevoz, vskladščene in prodajo 12 din pri kilogramu. Potrošniki v Splitu bi lahko dobili jabotka že po 30 din, čeprav so jih v dnevi, ko sta poslovni zvezi pripravljali to pogodbo, plačevali po 40 din, če bi se uresničila ta zamisel.

Podobna razlika v ceni je tudi pri drugem sadju in krompirju. 5. septembra so prodajali v Splitu po slednjih maloprodajnih cenah: hruške 60 din — v oklepajih bomo navedli cene Kmetijske proizvajalne poslovne zveze Ormož franko nakladalna postaja — (36 din), slive 40 (30), breskve 300 (60), krompir 20 (10) in jabolka (30). Pri vsem navedenem blagu so tako velike razlike v ceni, da bi ga lahko prodajali v Splitu znatno ceneje kot sedaj, pridelovalci v ormoški okolici pa bi bili zadovoljni, ker bi ga laže prodali.

Upravnik Kmetijske proizvajalne poslovne zveze Ormož je odšel 4. septembra v Split, da bi uredil komisijsko prodajo sadja in drugih kmetijskih pridelkov pri pristojnih organih. Na Okrajnem ljudskem odboru in Okrajni zadrzni zvezi so odobrili takšen sporazum med poslovništvima zvezama, ni se pa strinja Občinski ljudski odbor Split oziroma njegovi uslužbenci, pri katerih so iskali odobritev. Na ObLO Split so dejali, da imajo v mestu že dve podjetji za preskrbo potrošnikov s sadjem, zato ne potrebuje novega. Poslovna zveza Split pa bo morala 20. septembra zapustiti svoje prodajalne na drobno.

Ko je ObLO Split svedril prošnjo za komisijsko prodajo sadja in nekaterih drugih vrst, sta se poslovni zvezi sporazumeli, da bo splitska dala svoja prodajna mesta s skladišči in prodajnim osebjem na razpolago ormoški, ki bo odprla lastne prodajalne na drobno. Na občinskem ljudskem odboru Split so odločili tudi takšno registracijo, ko da se bojo konkurenca za znižanje cene. Podjetji, ki preskrbujejo splitske potrošnike s sadjem, pa početa skleniti pogodbe s Kmetijsko proizvajalno poslovno zvezo Ormož, da bi jima pošiljala blago po cenah, ki so navedene zgoraj v oklepajih.

V čigavo korist? Enako ravna občinski ljudski odbor Split. Kmetijska proizvajalna poslovna zveza Ormož

SEJA OKRAJNEGA LJUDSKEGA ODBORA MARIBOR

47% plana v prvem polletju

Neizpolnjevanja proizvodnih nalog ni moč opravičevati z razmerami na tržišču

Kritične pripombe člana Izvršnega sveta LRS Toneta Boleta

Maribor, 17. sept. — Danes je bila v Mariboru skupna seja zborov Okrajnega ljudskega odbora Maribor. Podpredsednik Tine Lah, ki je poročal o gospodarskem razvoju okraja, je poudaril, da so gospodarske organizacije v prvem polletju izpolnile 47% celotnega proizvodnega načrta in so možnosti, da ga bodo izpolnile do konca leta v celoti ali celo presegle. Prevelike pa so razlike med podjetji, ki so visoko presegle proizvodne naloge, in tistimi, ki daleč zaostajajo.

DRAŽITEV OPEKE ZMANJŠUJE GRADNJO STANOVANJ

V živahni razpravi je sodeloval tudi ljudski poslanec, član Izvršnega sveta LRS Tone Bolet. V začetku je poudaril, da mora biti namen analiz proizvodnje tak, da bo mobiliziral delovne kolektive h kar najboljši uporabi vseh razpoložljivih sredstev za povečanje proizvodnje. Neizpolnjevanje proizvodnih nalog pogosto opravičujejo s tržiščem kot objektivnim razlogom, kar je bilo slišati tudi na seji. Takšna opravičila pa niso umestna, kajti proizvodne sile je treba maksimalno izkoristiti za izpolnjevanje proizvodnega načrta. O gradbeni industriji je tovariš Bolet poudaril, da se je indeks cen opeke v mariborskem okraju najbolj dvignil, kar pomeni manjši stanovanj, opekarne pa ne povečujejo proizvodnje. V nadaljevanju je govoril o nalogah ljudskih odborov pri izpolnjevanju proizvodnih nalog v kmetijstvu, o zaposlitvi novih delavcev in storilnosti ter

o povečanju življenjske ravni. Za zaključek je poudaril, da bodo morali podobne analize delati tudi občinski ljudski odbori. Po razpravi so sklenili, da bo okrajni ljudski odbor sklical zaostopnike vseh gospodarskih organizacij, ki v prvem polletju niso izpolnile proizvodnega načrta, na posvetovalno o tem, kaj bo treba storiti. Okrajni finančni inšpekciji je odbor naročil, naj pripravi seminarje o delitvi narodnega dohodka, zbori proizvajalcev pri občinskih ljudskih odborih pa naj spremljajo in analizirajo proizvodnjo v podjetjih.

Okrajni ljudski odbor je na seji sprejel tudi predlog Ljudske skupščine LRS o združitvi nekaterih občin, da jih bo v okraju namesto sedanjih 21 samo 14. P.

MNENJA — KRITIKA — POLEMIKA

PREK PLOTA OBJEKTIVNIH TEŽAV

Menda ni državljana, ki ne bi znal prenekaterkrat potrpeti in počakati, tudi silniti zobe, ko zaradi objektivnih težav in zaprek ni mogoče premagati in odstraniti te ali one pomanjkljivosti in nadloge. Vsekakor, ki sam prispeva v delu in boju za napredek, kaj lahko razume, da vsega tega ni mogoče storiti čez noč, da so včasih vezi zaostalosti hudo močne, da si s trudom in počasi večamo sredstva in da je preveč potreb, ki bi jih bilo treba »najprej« zadovoljiti.

OBJEKTIVNE IN »OBJEKTIVNE« TEŽAVE

Prenekaterkrat pa precej razočarano ugotavljamo, da »objektivne težave« niso vselej čisto »objektivne« in da mnogi težijo, kako bi s plotom »objektivnih težav« prikriji subjektivne pomanjkljivosti. Vali tisti, ki smo letno potovali z železnico, smo n. pr. mnogokrat pogledali prek takega plota. Če ne bi, bi se nemara še sprizgajili z razlago, da je gneče in včasih vse prej kot kulturnega prevoza krivo samo pomanjkanje vagonov. »Objektivne težave« se začnejo že prej: ob zaprtih blagajniških okenih na velikih postajah, kjer, kot kaže, niti ne pomišljajo na to, da je v prometu krivulja, ki se močno dviga ob začetku, sredi in ob koncu meseca ter ob sobotah in ponedeljkih, saj bi sicer olajšali potnikovo nervozo in potovanje s tem da bi odprli po potrebi kakšno blagajniško okence več že uro pred odhodi vlakov. Na isto krivuljo pozabijo tam, kjer lahko kakšen vagon pridenejo ali odklopijo. Potniki bi

sicer gotovo opazili, da so nekateri vlaki v takšnih dneh daljši, drugi krajši, ustrezno statističnemu proučevanju ali manjšemu dotoku prek dneva, glede na zveze z važnejšimi prometnimi arterijami in glede na priloge lokalnih in ljudskih inij. Tako se zgodi, da so enako dolge kompozitije vlakov v istem dnevu neenako zasedene, čeprav bi točno zasledovanje gibanja krivulje odkrilo nekakšno pravilo pritoka potnikov, po katerem bi »daljši« ali »krajši« vlaki. Prav tako skoraj ni moč verjeti, da se železnice postaje obveščajo med seboj o zasedenosti vlakov. Srdimo namreč, da vlak, ki odpelje prepozi z Reke, kjer ni bilo rezervnih vagonov na razpolago, lahko dobi nove vagonne že v Lirski Bistrici ali v Postojni, če bi bila večja skrb za potnikovo udobje na vožnji in če bi bilo več tovrstne pobude. Kako naj bi sicer ob skroji in pobudi razlagali na primer, da ob polnem ljubljanskem kolodvoru nihče od železnških uslužbencev ne prikaže Tauern-expressa, ki je močno poln odpeljeva z Jesenic, in obvestil, da peljejo vsi vagoni naprej proti Beogradu, temveč se to zgodi šele potem, ko požene iz vagona tudi potnike, ki so se pripeljali iz Avstrije ali Jesenic? Ali ne bi bilo umestno, da bi obvestili potnike po zvočniku o takih rečeh kot tudi o večji ali manjši zasedenosti prvega ali drugega ekspresa?

ZAMUDA, KI NI BILA ZAMUDA

Take pobude bi po našem »laicnem« mnenju lahko daljši ob druž-

benem upravljanju in v dobrih kontaktnih kolektivih večjih železnških postaj in se v tem sporazumel v okviru podjetja. Gotovo pa je, da bi jim bila pri tem zgled tudi pobuda Glavne direkcije, ki se na primer prav v zadnjem času ni izkazala s pozornostjo, za katero bi ji bili potniki prav hvaležni. Prav lahko bi namreč po zgledu italijanskih železnih obvestila potnike — da je začasno sicer, spremljen vozni red simplon-expressov zaradi plazov pri Simplonu in pomaknjen za dva uri naprej. Tega niso storili in tako so imeli simploni skoraj mesec dni vsak dan po sto dvajset minut »zamude«. Za to »zamudo« pa je izvedel potnik šele na železnški postaji. Res je sicer, da vozi ob normalnem voznem redu proti Beogradu štirideset minut pozneje tudi Tauern-express, toda ta vseh ne more sprejeti. Razen tega pa: zakaj naj bi potnik prišel na postajo uro oziroma celo dve uri prezgodaj? Ali res ni mogoče objaviti oglasa v časopisu ali radiu?

Menimo, da take reči mejijo na brezbržnost, kot se laičnim očem zdijo brezbržnost tujih druge zamude, ki jih imajo pogosto naši vlaki. Pravijo sicer, da so tudi temu vzrok »objektivne težave« — mednarodni vlaki, vendar — laičnim očem sicer — ne uidejo počasni koraki, pogovori itd. Železnškega osebja, kakor tudi to, da vlaki odhajajo pogosto z zamudo tudi z začetnih postaj. Verjamemo sicer, da take zamude preresešajo, vendar ali res na dovolj gostem situ? Karakteristika je močrebiti na primer — pa čeprav je osemminutna — zamuda nekakega ekspresa,

TUDI POTNIKI SO KRIVI, VENDAR...

Nedvomno je res, da zamudam pripomore tudi nediscipliniranost potnikov, vendar bi jih k večji disciplini pripravil tudi red večja informiranost in poučenost ter pripravljenost železnškega osebja na postajah, da potnikom pomagajo in jih usmerjajo. Posebno poglavje so usmerjajo na postajah in železnških restavracijah (dobro bi bilo, če bi se restavraciji činitelj prepričali, kako slabo poslujejo na primer v bifeju postojnske restavracije), prek katerih zdaj napovejo vse vlake, zdaj ne, tako da se potnik naneje ne more zanešti.

Sto tisoč in milijoni potnikov bi lahko našli kdove koliko primerov raznih pomanjkljivosti, ki človeka naravnost silijo, da bi napisal kak protest zaradi slabega prevoza naših železnih. Težko se je namreč znebiti občutka, da s potniki včasih ne ravnamo kot z nekom, ki je uslužno razmeroma drago plačal, temveč kot z nekom, ki jo prejema zastoj in bi moral biti za to celo hvaležen.

Z veseljem bomo potniki Jugoslovenskih železnice tako pozdravili silernho pobudo železnških kolektivov, ki bo v primernih pogojih dejna v železnških podjetjih v vse resničnem objektivnih težavam izboljšala naš potniški promet do take mere, kot bi bilo objektivno mogoče. P. B.

Davkoplačevalci niso zatajili

Beograd, 17. sept. (Tanjug) Podatki državnega sekretariata za finance kažejo, da je bilo v prvih sedmih mesecih letošnjega leta plačanih skupno okrog 56 milijard dinarjev davkov oziroma 13 milijard več kot v istem obdobju lanskega leta. S tem je bilo predvideno pobiranje vseh obveznih in fakultativnih davkov izpolnjeno 56-odstotno, kar je znatno bolje kot prejšnja leta, čeprav planirani znesek za 7 mesecev ni bil v celoti realiziran. K temu je pripisovala predvsem boljša organizacija službe za pobiranje davkov v ljudskih odborih, kakor tudi povečanje dohodkov prebivalstva, posebno še kmetovalcev. Tako so se skupni dohodki kmetovalcev za odkupljene kmetijske pridelke povečali za 19 odstotkov v primerjavi s istim obdobjem lanskega leta, s čimer je omogočeno tudi sorazmerno večje plačilo davkov.

Opaziti je, da občinski ljudski odbori hitreje poberejo davke, ki v celoti pripadajo njihovim proračunom, kot davke, katerih del dobe tudi višji organi. Tako je bilo zbranih 80 odstotkov davkov, ki sodijo v pristojnost republikanskih organov in ljudskih odborov, vtem ko je bilo hkrati pobranih samo 50 odstotkov obveznih davkov federacije.

Katera popevka bo najboljša?

Opatija, 17. sept. (Tanjug) V Opatiji so zaključili priprave na jugoslovanski festival zabavne glasbe, ki se bo začel jutri v veliki dvorani hotela »Kvarner«. Silnoci so prispeli tudi prvi gostje iz tujine, ki bodo prisostvovali temu festivalu, na katerem bodo izbrali najboljšo izmed 18 predvajanih popevk.

Zdaj v Varšavi

Kriza na Daljnem vzhodu zaradi kitajskih obalnih otokov je prešla, kakor kaže, v novo fazo. V ponedeljek so v Varšavi obnovili kitajsko-ameriška pogajanja na ravni veleposlanikov. Veleposlanik Vang in Beam sta pred svojim prvim sestankom izrazila upanje, da bodo koristna in da bodo obrodila sadove.

Naglica, s katero so obnovili ta pogajanja, ki so bila lani v decembru po triletnih jalovih prizadevanjih veleposlanikov obeh dežel v Zenevi prekinjena, kaže, kolik pomen prisojata ZDA in Kitajska sedanjemu kočljivemu položaju na Daljnem vzhodu. Ta položaj je postal v zadnjih dveh tednih še bolj napet spriču tega, ker so ZDA zbrale na Tajvanu (Formozi) nove oborožene sile in ta vojaški ukrep še podčrtale z izjavami, da bodo brez pomisleka branile Cankajškovo pozicije.

Takšne izjave je z znatnimi pridržki sprejela celo večina atlantskih držav. Celotno Londonu, glavnemu zavezniku Washingtona, se je zdelo potrebno, da se uradno zavaruje: Macmillan je te dni izjavil, da Velika Britanija Ameriki ni obetala, da bo vojaško podprla njene morebitne vojaške operacije zaradi tajvanskega spora. Toda zlic resni zaskrbljenosti vse mednarodne javnosti

zaradi napetosti na Daljnem vzhodu in vzlic tem pridržkom ameriških zaveznikov položaj ni nič manj kritičen.

Ne glede na to, v kakršni obliki se pojavlja, izvira sedanja kriza v bistvu iz nenehnega tujega vmešavanja v kitajske zadeve ter hkrati iz prizadevanj, da bi ohranili neko politično stanje, ki ga ni moč z ničimer opravičiti. Kemung in Macu, Penghujski otoki (Pescadori) kakor tudi Tajvan so vsi enako del kitajskega ozemlja in zato spor zaradi njih ne pravno ne politično ne more biti nič drugega kot kitajska notranja zadeva. Dokler ne bodo začeli realne in dokler ne bodo začeli realne presojeti dejanski položaj, bodo ostali na Daljnem vzhodu elementi resne nevarnosti za mir.

Kitajsko-ameriška pogajanja se zdaj nadaljujejo v razmerah, ko vlada na Daljnem vzhodu skrajna napetost in je položaj hudo kočljiv. Zato se bosta morala veleposlanika v Varšavi močno potruditi, da bi našla skupni jezik, ki bi omogočil zblizhanje nasprotnih gledišč. V prav nevarni razvoj dogodkov pa veleva obema nasprotnikoma, da izpričata kar največ dobre volje, da preprčata nadaljnji zaplet ter ustvarita ustrezne pogoje, ki bi pomislili izhod iz pereče in vznemirljive krize.

D. D. M.

POPAČENJA FRANCOSKE DEMOKRACIJE

Sindikati ne smejo kardinali pa lahko vplivajo na francoske volivce

Delavski proglas iz Renaultovih tovarn — Nesloga v osrednjih vodstvih sindikatov — »Zmerno« škofijsko pismo — Alžirci v Franciji izven zakona

Pariz, 17. sept. (Tanjug). — Vodstva glavnih sindikalnih organizacij v največji francoski avtomobilski tovarni »Renault« v Parizu so izdala skupni proglas 600.000 delavcem avtomobilске industrije v vsej deželi, v katerem jih pozivajo, naj na referendumu 28. septembra glasujejo proti De Gaullovi ustavi. Proglas so potrdila tudi vodstva tovarniških organizacij Radikalno-socialistične in Socialistične stranke ter KP. Tako so osnovne organizacije sindikatov in levčarskih strank (okrajni prviki) skupno nastopile v boju proti novi ustavi. Odpor proti njej se v deželi vedno bolj širi.

Zlasti je opaziti ta odpor v osnovnih organizacijah vseh sindikalnih central. Združitev teh prizadevanj pa je znatno otežena, tako zaradi trenj med osrednjimi organi sindikalnih central kakor tudi zaradi tega, ker je vlada sindikalnim organizacijam prepovedala sodelovati v sedanji politični kampanji. Vzlic tej prepovedi so vse organizacije Generalne konfederacije dela objavile skupni proglas proti vladni ustavi, danes pa je takšen proglas objavilo tudi 58 sindikalnih delavcev »Force Ouvriere« v pariškem in marsejskem departmaju. V njem zahtevajo »takojšen sestanek sindikalnih predstavnikov,

ki naj bi obnovili popolno delavsko enotnost«. To zahtevo so podprli tudi voditelji katoliških sindikatov v strokovnih zvezah gradbenih in strojnih delavcev.

V politični kampanji so bile sindikalne centrale doslej razcepjene. Za razliko od vodstva Generalne konfederacije dela, ki je pozvala vse svoje člane, naj zavrnejo novo ustavo, ker je »škodljiva in nevarna za delavske pravice in sindikalne svoboščine«, je osrednje vodstvo katoliške centrale objavilo dolgo resolucijo in v njej sicer obsodilo »očitne pomanjkljivosti nove ustave«, a je opozorila svoje člane, naj »glasujejo po svojem prepričanju, pri čemer naj upoštevajo splošni položaj, ki terja naravno enotnost in strnitve okrog De Gaulla«. V socialistični sindikalni centrali »Force Ouvriere« je med voditelji nastal razkol. Izvršni odbor Socialistične stranke je zato priporočil članom, naj v sedanji kampanji ne sodelujejo v imenu sindikatov. Postavil se je na stališče, da »vprašanje ustavnega referenduma ne sega v okvir sindikalnih problemov«.

Kakor v posmeh takemu stališču na sindikalnem področju pa se stvari povsem drugače razvijajo v verskih organizacijah. Pet katoliških kardinalov je danes objavilo dolgo izjavo in v njej pozvalo vernike, naj na referendumu glasujejo za De Gaullovo ustavo. Ti cerkveni veljaki pravijo, da »se v nobenem primeru ni moč strinjati s kampanjo nekaterih prenapetih katoliških krogov, ki vplivajo na volivce, da bi se na referendumu vzdržali glasovanja ali pa glasovali proti novi ustavi«. To kampanjo je začela skupina desnih voditeljev Ljudsko-republikanskega gibanja, ki »prenapeto« očita vladi, da je iz uvodnega dela osnutka ustave črtala stavek, v katerem je govora o tem, da je »vsemogočni

naklonjen« Franciji. »Zmerno« izjavo kardinalov pa bodo zdaj redno brali po vseh cerkvah vse do referenduma.

Pod vtisom vedno bolj borbeno akcije Alžircev v Franciji pa vlada zdaj proučuje vrsto izjemnih ukrepov proti alžirskim borbem. Nekateri ukrepi naj bi začeli veljati takoj po referendumu. Časniki pišejo, da nameravajo aretirati in odgnati v koncentracijska taborišča 12.000 Alžircev, ki zdaj živijo v Franciji. Dalje nameravajo pospešiti sodni pregon ljudi, ki jih doživijo »terorističnih dejanj«, zaostrižiti dnevno in nočno policijsko patroljno službo ter ustanoviti posebne »ultra-teroristične« policijske oddelke. Prilastili si bodo celo pravico, da bodo zapirali ljudi za delj ko 24 ur brez kakršne koli posebne odobbe.

Obrambno ministrstvo je zanimalo časopisne vesti, da bodo iz Velike Britanije in Zahodne Nemčije premestili vojaške enote, ki bi jih poslali v boj proti Alžircem v Franciji.

V Franciji živi zdaj 300.000 Alžircev, od teh 100.000 na področju Pariza. Okrog 20.000 jih je že zdaj v koncentracijskih taboriščih ali pa pod posebnim policijskim nadzorstvom.

Kolektivni delovni odnosi v Italiji

Rim, 17. sept. (Tanjug). Vlada je sprejela osnutek zakona, ki priznava veljavnost kolektivnih delovnih pogodb med sindikati in delodajalci. Zakon bo določal tudi minimalno pravno in gospodarsko zaščito in odreja nasplo obvezno sklepanje kolektivnih delovnih pogodb za vse vrste poklicev razen prostih. Taka uredba, ki jo predpisuje že ustava, je bila ena izmed glavnih zahtev vseh sindikatov v zadnjih desetih letih.

Sindikati so ugodno sprejeli osnutek tega zakona. Generalna konfederacija dela na pr. ugotavlja, da je vlada dejansko sprejela njene zahteve, sprožene pred petimi leti. Vendar pa konfederacija nasprotuje temu, da bi imela na podlagi tega zakona vlada, ne pa parlament pravico urejati kolektivne delovne odnose in spore.

Turistična pogajanja z Belgijo

Bruselj, 17. sept. (Tanjug). — Generalni komisar jugoslovske sekcije na svetovni razstavi veleposlanik Mihajlo Javorski je danes priredil v jugoslovskem paviljonu sprejem delegaciji Turistične zveze Jugoslavije, ki jo vodi predsednik Zveze Andrejevič.

Delegacija, ki je bila te dni v vseh glavnih belgijskih turističnih središčih, se je v Bruslju začela pogajati z belgijskim generalnim sekretaristom za turizem o tesnejšem sodelovanju med turističnimi organizacijami in podjetji v obeh deželah.

JEAN PAUL SARTRE O FRANCOSKEM USTAVNEM REFERENDUMU

Vprašanje suverenosti

Pariški »Express« je začel objavljati serijo člankov književnika Jeana Paula Sartre o notranjih problemih Francije pred ustavnim referendumom. V naslednjem objavljamo v skrajšanem obsegu prvi članek tega znanega francoskega književnika.

Predvsem — kdo je predlagal ta plebiscit? Nihče. Vsiljujejo ga suverenemu narodu. In nikar ne mislimo, da se bomo iz tega izveleki z molkom. Ne glasovati pomeni glasovati z zavezanimi očmi za večino, kakršnakoli je že...

Volivce, izgubljen na razpotju med pokopano republiko in bodočo monarhijo, se mora odločiti: ali konec De Gaulla, ali obnova četrte republike, ki je nihče več ne mara. Ali bo volivce sprejel zahteve generala De Gaulla ali pa bo omahnil v nič? Toda ali ni kake druge rešitve? »Nočem stikati za njo,« odgovarja pretendent De Gaulle, »ali sprejmite mojo rešitev ali pa vas zapustim za zmerom.«

Govorijo, da je bil režim gnil, da bi bilo dovolj, da ga nekdo malo oplazi in da se sesuje v prah, da je zdaj naša najvažnejša naloga, zgraditi državo. Temu ne oporekam. Toda na podlagi tega pravilnega umovanja zahtevajo od nas, naj uzakonimo nasilje. Nedvomno so prizori, ko stvarnost veleva, naj sila preraste v pravo. Revolucionarni režim, ki so ga množice postavile na oblast, se izrodi v tiranijo, če kmalu ne odstopi svojega mesta zakonito izvoljenemu parlamentu. Toda kdo govori dandanes o parlamentu?...

Vlada generala De Gaulla ni zrasla iz revolucije. Ne molk tiska, ki se je podredil režimu, še preden je to zahteval, ne naklonjenost uradnih ljudi, ne odnosi s tujimi diplomati nas ne morejo pripraviti do tega, da bi pozabili, da so generala De Gaulla postavili na oblast alžirski polkovniki. Tega tudi sami ne pozabili. Ali ga to teži? Upam. Vsekakor se poziva, da bi uzakonil svojo oblast.

Toda nikar se ne slepmo: noben plebiscit na svetu ne more prepričati, da bi neko na silo opravljeno dejanje ne ohranilo v sebi še naprej ostankе nečesa, kar ni v redu. Degolovski režim bo zaudarjal do svojega konca in celo v vseh postranskih manifestacijah po sili, iz katere je izšel.

Odpor sindikatov proti vladi v Južni Afriki

Durban, 17. sept. (Reuter). Na izrednem sestanku sveta sindikatov Južnoafriške unije so sprejeli resolucijo, v kateri obsojajo vladno »diktatorsko stališče« nasproti sindikalnemu gibanju. Resolucija ugotavlja, da hoče vlada z novimi gospodarskimi zakoni omejiti pravice južnoafriških sindikatov in njihovega članstva in ukiniti sedanji sistem enakopravnih meddelajalci in delavci. Resolucija obsodila tudi vladni odlok, po katerem ima minister za delo pravico rezervirati posamezna delovna mesta v nekaterih industrijskih panogah za pripadnike ene ali druge rase.

upal trdit, da bodo muslimani v Alžiriji svobodno glasovali in zahtevali neodvisnost vpriču 500.000 voljakov, ki so prišli tja, da bi jim onemogočili doseči prav to njihovo neodvisnost? Dalje, en »dana Madagaskarju pomeni za odnotne domačine notranjo avtonomijo in postopno približevanje k svobodi, v Parizu pa bo pomenilo postavitev francoskega naroda pod varštvo.

Slišali smo De Gaulla, kako je zadnji četrtak pozival Francoze v imenu Francije, naj glasujejo za novo ustavo. Vidite, vsa stvar je prav v tem. Francija je že privolila v tisto, kar hoče De Gaulle. Naša naloga je torej jasno določena: če je ne bomo hoteli izpolniti, bo to Francijo zabolelo in mi bomo videti podli. Če sprejmemo, pa bo Francija vesela in mi bomo morebiti povabljeni na uradne veselice...

De Gaulle pravi: »Potrebno mi je vaše zaupanje.« Toda to zaupanje mu bo povsem zaščočalo, če mu ga bomo izrazili enkrat samkrat, 28. septembra. Tega dne se bomo, če se bo vse razvijalo tako, kakor on hoče, prepustili človeku, ki nam ne zaupa in nam bi rad vsilil parlament, za katerega nam ne bo mar, ker bomo oropani vseh svojih sedanjih pravic.

Priznam, da še nimco prišli tako daleč, da bi nas s puškinih koptič gnali na volišča. Ni pa dvoma, da volitve niso svobodne, če je volivce ustrahovan. Brez groženj, brez tistih proslulih letal iz Alžirije, ki so nenehno pripravljena, da nad Parizom odvržejo padalce, brez ljudi »z noži za zobmi« bi sprejeli novo ustavo v Franciji s posmehom. Tega zmedenega, naivno reakcionarnega predloga nihče ne bi resno jemal.

KRIVCI, DOKLER NE DOKAZEJO, DA SO NEDOLZNI OB KONCU SEZONE

London, septembra Britanska turistična sezona se deli na domačo in na kontinentalno. Domača je za tujce, kontinentalna je za Britance. Domačo sezono za tujce lahko spet delimo na vstopno in odhodno, kontinentalno za Britance pa na odhodno in povratno.

Kot lahko bralec iz zgornjega sklepa, v prvem delu sezone največ tihotapijo v Britanijo tujci, v drugem pa domala sami Britanci. Gre seveda za amatersko tihotapstvo, zakaj za profesionalce traja sezona vse leto.

Amaterska sezona je zdaj pri kraju. Bilance seveda še ni pri roki, toda na podlagi lanskih števil domnevajo, da bo letošnja skupna vrednost zaplenjenega in ocarinjenega blaga znašala več kot dve milijardi funtov. Sem je treba vštetiti tudi izterjane globe.

Cariniki ne vedo, koliko tihotapljenega blaga gre mimo njih neocarinjenega, domnevajo pa, da več kot polovica turistov — tujih in domačih — kaj pretihotapi čez mejo. To velja manj za tujce in bolj za domačine. Pravijo tudi, da 90 % Britank tihotapi blago, ko se vračajo s kontinenta.

IZKUŠENI LOVEC NA TIHOTAPCE IMA RENTGENSKE OČI

Carinik mora biti predvsem dober opazovalec in spreten psiholog. Že na prvi pogled loči debelušno žensko od tiste, ki si je okrog pasu ovila 10 m svile. Po vonju prepozna novo usnjeno torbico, po blešku presodi, ali je samoveznica nova ali stara, šteti čut mu pove, ali je nakit pristen ali umeten.

Izkušeni lovec na tihotapce ima rentgenske oči in radarske prste. Nobena kretanja, noben migljaj neizkušene žrtve mu ne uide. Pred njim se ne izplača simulirati hladnokrvnosti, saj takoj dožene, kdo je miren, ker nič ne tihotapi, kdo pa po sili

Obračam se k tistim, ki zapuajo De Gaulla, in jih vprašam, čemu je ta referendum potreben? Pravite, da je generalu De Gaullu potrebno vaše zaupanje. To razumem. Mislite, da se bo postavil po robu polkovnikom v Alžiru, da ne bo mogel izpolniti te naloge, za katero je potrebna sila, če ne bo imel podpore vse dežele. Tudi s tem bi se lahko strinjal. Toda mar ste brali ali slišali, da je vaše glasovanje mandat za to, da bo mir v Alžiriji obnovljen?

»Da«, kot boste odgovorili, bo odobritev vsega, kar je De Gaulle ukrenil po 1. juniju. Torej odobrate Soustellovo sodelovanje v vladi. Toda Soustelle je malone uradni predstavnik Odbora javne rešitve. Odobrate tudi napredovanje generala Massuja. Massu pa je eden tistih, ki so največ odgovorni za to, kar se je 13. maja zgodilo v Alžiriji.

Če glasujete za De Gaulla, kaj mu s tem daste, česar še nima? Vso oblast že ima. V zadnjih treh mesecih je lahko počel, karkoli je hotel. Toda napravil ni nič.

Ce se že ne moremo ogniti temu umetno vsiljenemu referendumu, moramo odgovoriti z »ne«. Toda ne ujemimo se v nastavljenost! Ne bodimo tisti, ki nad vsem obupujejo. Vprav namerno nam skušajo vsiliti to preprosto resignacijo. Zdržimo se in nismo našemu »ne« smisel! Naj pomeni »ne«, izrečen monarhiji, ustavodajno skupščino.

Generalu De Gaullu in tistim, ki ga obdajajo, bomo rekli: »V eni sami stvari se strinjamo z vami — četrti republika je mrtva in nočemo je obuditi. Toda vi niste pristojni, da bi gradili peto republiko. To mora storiti francoski narod z vso svojo suverenostjo.«

fotografskih aparatov deluje njih nagon vsekakor ravno tako kot pri drugih. Amatersko tihotapstvo je predvsem nagonsko. Britanec spoštuje svoje zakone in moralo. Ne krade, kdor ni kleptomani ali pokleni lopov. Ne ubija, kdor ni patološki tip ali zakrknjen kriminalce. Ne pride mu na misel, da bi izigral davkarjijo, komur so davki zmerno, normalno odmerjeni. Toda Britanec tihotapi nagonsko ne glede na to, ali bo imel od tega kakšno korist ali ne. Vleči carinike za nos po njegovem mnenju ni nečastno. Tudi najbolj zvesti podanik bo srečen in ponosen, če bo skrivaj prinesel čez mejo steklenico bordojca ali holandca, par italijanskih najlonskih nogavic ali belgijske čipke, ne da govorimo o švicarski uri ali nemškem fotoaparatu.

RENTGENSKE OČI

Carinik mora biti predvsem dober opazovalec in spreten psiholog. Že na prvi pogled loči debelušno žensko od tiste, ki si je okrog pasu ovila 10 m svile. Po vonju prepozna novo usnjeno torbico, po blešku presodi, ali je samoveznica nova ali stara, šteti čut mu pove, ali je nakit pristen ali umeten.

Izkušeni lovec na tihotapce ima rentgenske oči in radarske prste. Nobena kretanja, noben migljaj neizkušene žrtve mu ne uide. Pred njim se ne izplača simulirati hladnokrvnosti, saj takoj dožene, kdo je miren, ker nič ne tihotapi, kdo pa po sili

Z VSEH STRANI SVETA

JAPONSKA SE ENA ŽRTEV V HIROSIMI

Hirošima, 17. sept. (AP). Za posledicami jedrskega bombardiranja Hirošime v avgustu 1945 je sinoči umrla 43-letna Kazuko Murata. To je letos že dvajseta žrtev atomskega napada pred 13. leti.

MAROKO STAVKA PROTI FRANCOSKEMU REFERENDUMU V ALŽIRIJI

Rabat, 17. sept. (AP). Včeraj so stavkali delavci in nameščenci po vsem Maroku v protest francoskemu ustavnemu referendumu v Alžiriji in Maritanski. Med stavko, ki jo je organiziral Magrebski sekretariat, so bile zaprte tudi vse trgovine in javni lokali.

FRANCIJA ALŽIRSKI NAPAD

Pariz, 17. sept. (Reuter). Alžirski borci so z revolvirji in brzostrelkami v Parizu napadli policijsko patroljo. V spopadu sta bila dva Alžirci ubita, eden pa ranjen. Ostali štirje borci so se umaknili.

CIPER BOMBNI ATENTAT

Nikosia, 17. sept. (AFP). V carinskem skladišču v Nikosiji je eksplozirala temprana bomba. Nastal je požar, v katerem so zgorele velike množice cigaret. Tudi v Limasolu so našli nastavljenno bombo, ki pa ni eksplozirala.

KITAJSKA »LETALSKI USPEHI«

Peking, 17. sept. (AFP). Radio poroča, da so kitajska letala od za-

četka »bitke za Kemoj in Macu«, to je od 23. avgusta dalje sestrelila ali pokodovala 13 tajvanskih letal. Najboljši pilot, je rečeno v poročilu, je sestrelil štiri letala ameriškega izdelka.

VELIKA BRITANIJA BRODOLOMCI IN PODOBNE NESREČE

London, 17. sept. (Reuter). Britanski Lloyd je objavil, da je bilo lani po vsem svetu zaradi brodolomov in drugih nesreč uničenih 163 ladij. Izgube so številno enake tistim v letu 1956, tonaža teh ladij pa je večja za 22.258 ton. Največ ladij je izgubila Velika Britanija, ne tožaji pa Panama. Podatki britanskega Lloydja tudi kažejo, da imajo ZDA 4374 ladij s skupno tonažo skoraj 25 milijonov ton. Na drugem mestu je Velika Britanija, ki ima 5427 ladij s tonažo malone 20 milijonov ton.

TURCIJA EKSPLOZIJA V VOJAŠKEM SKLADIŠČU

Ankara, 17. sept. (AP). Pet delavcev je bilo ubitih, 12 pa hudo ranjenih pri eksploziji v enem izmed največjih skladišč streliva v Kirikall, nedaleč od Ankare.

ZDA RAKETA S PODMORNICE

Washington, 17. septembra (AFP). Obračno ministrstvo je objavilo, da so raketo tipa »Regulus II« prvič izstrelili z neke podmornice, ki je zdaj na Tihem oceanu. Raketa je preletela razdaljo 320 km, proti koncu poleta pa je mehanizem v njej odpovedal in tako je raketa zgorela.

Ukrepi proti alkoholizmu na Madžarskem

Budimpešta, 17. sept. (Tanjug). Zavoljo čedalje večje potrošnje alkohola so se oblasti odločile za vrsto ukrepov, da bi zaježile to družbeno zlo. Spriču podatkov, da se je lani potrošnja alkoholnih pijač povečala za 13 % v primerjavi s 1956, so ustanovili poseben parlamentarni odbor, katerega naloga bo proučiti položaj in predlagati ukrepe za zatiranje alkoholizma.

Ta odbor je v svojem prvem poročilu poudaril, da državi ne bo žal sredstev za bolnišnice in za vode za zatiranje alkoholizma, če bo to potrebno. Zgraditi bodo predvsem poseben zavod za alkoholike, ki se bodo morali prisilno zdraviti. Odbor predlaga, naj bi kronični alkoholizem proglasili za kaznivno dejanje. Družnam alkoholikom naj bi po zakonu zagotovili pravico, da si pridrže del njihovih dohodkov,

V Parizu med eno izmed zadnjih demonstracij v okviru kampanje za referendum o novi francoski ustavi

miroljubni atom podira ograje

Pomen in delo druge mednarodne konference o miroljubni uporabi jedrske energije v Ženevi od 1. do 13. septembra

PROFESOR DR. A. PETERLIN
predstojnik Inštituta »Jožef Stefan«

Prva mednarodna konferenca o miroljubni uporabi atomske energije, ki je bila pred tremi leti, je pomenila prvi korak v medsebojnem sodelovanju vsega sveta, predvsem pa treh jedrskih velesil SZ, ZDA in Združenega kraljestva (Anglije) na področju, ki je prav do tega trenutka bilo glavni predmet medsebojne tekme v oboroževanju. Ves svet je vedel za strahotne učinke atomskih in vodikovih bomb, ki so jih vsak dan bolj polna vojaška skladišča obeh taborov. Pod težo vojaške grožnje jedrskega orožja je bilo seveda tudi vsako drugo delo na področju jedrske energije zvezano z neštetimi omejitvami, vojaškimi skrivnostmi, vohunjenjem in sumničanjem, ki so bile vse prej kot pa koristne za uspešen razvoj dela za miroljubno uporabo jedrske energije. Če takrat je bilo pač jasno, da predstavlja edini resni izhod iz energijske stiske, v katero bo zašlo človeštvo v doseganjim viri že pred koncem 20. stoletja.

Ves svet je zato res veliko pričakoval od prvega mednarodnega sestanka, na katerem naj znanstveniki in tehniki vsega sveta povedo, kaj so doslej dosegli in kam gredo njihove raziskave. Uspeh konference je bil bistveno odvisen od tega, koliko bodo udeleženci smeli povedati in koliko bodo morali zamolčati. Na srečo so se državna vodstva odločila za zelo pametno politiko in sprostila velik del dotlej tako ljubosumno varovanih skrivnosti. Znanstveniki so smeli zelo podrobno poročati o meritvah vseh tistih jedrskih kolektivov, n. pr. cepitvenih presekov urana in plutonija, časovne in energijske razdelitve cepitvenih nevtronov itd., ki so važne za projektiranje in gradnjo reaktorjev, tehniki o svojih izkustvih iz gradbenih materialov in ostalih sestavnih delov reaktorjev, o vedenju posameznih vrst reaktorjev in o svojih načrtih za gospodarsko pridobivanje energije iz atomskih jeder. Vsaka stran je skušala z množico objavljenih podatkov dokazati svojo znanstveno in tehnično zmogljivost ter prekosti svoje tekmece z bolj natančnimi rezultati, z večjimi in boljimi reaktorji za miroljubne namene.

PLOTOVI SO PADLI

Velikanski uspeh prve konference o miroljubni uporabi jedrske energije je bil prav v objavi tako velike množine dotlej tajnega znanja in s tem zvezano sprostitvijo dela na problemih jedrske energije. Padlo je toliko plotov in pokazalo se je toliko novih poti in pripravljenosti za medsebojno pomoč, da se je ob konferenci ali kmalu po njej cela vrsta malih držav mogla odločiti, da si s pomočjo vodilnih jedrskih držav postavijo lastne reaktorje, na katerih bodo mogle vežbati svoje ljudi in se vključiti v raziskovalno delo v jedrski energiji. Na ta način se je tudi Jugoslavija odločila, da ob podpori SZ, ki je pozneje dobavila velik raziskovalni reaktor za poskuse z zelo močnim nevtronskim fluksom (reaktor za preiskavo materiala) in material za ničelski reaktor, to je uransko gorivo in težko vodo kot moderator, ustanovi svoje reaktorsko središče v jedrskem inštitutu Borisa Kidriča v Vinči pri Beogradu. Pod vodstvom našega prvega jedrskega strokovnjaka, priznanega znanstvenika prof. Pavla Saviča, ki je bil za svoje velike znanstvene zasluge pred kratkim izvoljen za člana Akademije znanosti v Moskvi, smo pri nas v rekordnem

o katerih so poročali poleg glavnih treh jedrskih velesil tudi Francozi in Kanadčani in kljub številnim načrtom in deloma že dovršenim raziskovalnim reaktorjem, ki so že prav po vsem svetu in s katerimi se stalno večajo naše izkušnje o vedenju reaktorjev in znanje o najrazličnejših možnih gradbenih materialih, ni nihče pričakoval kakih posebnih presenečenj. Pesimizmu glede gospodarnosti jedrske energije, ki je tako močno prevladoval preteklo leto, je sledilo dokajšnje olajšanje, ko se je pokazalo, da so šli nekoliko predaleč v raznih previdnostnih ukrepih pri hladilnih napravah, ki odnašajo toploto iz reaktorja na po-

Zeti se ne gre za pravo toplotno zlivanje jeder, kaže skoro tisočkrat daljše trajanje velike temperature na bistven napredek v eksperimentalni tehniki. O podobnih poskusih so poročali tudi iz SZ in ZDA, kjer so delali tudi na nekotično drugačnih aparatih, ki naj bi objubljale še več, pa tudi Švedi, Francozi in Nemci so si postavili priprave, s katerimi se jim je posrečilo uspešno delati pri izredno velikih temperaturah.

VEČ KOT IZPOLNJENA PARIČAKOVANJA

Po vseh teh poročilih je bilo pričakovati, da se bo dalo dokaj več izvedeti o poskusih in pripravah v Ženevi. To so objubljala tudi najavljena predavanja iz SZ, ZDA, Združenega kraljestva, Francije in Švedske. Konfe-

vajo meriti. Nobeno strokovno vprašanje se jim ni zdelo tako nevažno, da ne bi nanj skušali odgovoriti in razložiti, na kakšnem principu je zgrajen njihov stroj, katere so njegove prednosti in katere težave jih posebno skrbijo. Rusi so pokazali samo modele svojih naprav, med katerimi je največja OGRA, s katero so pravkar začeli delati poskuse.

ENERGIJA ZA MILIJONE LET

Celotna slika je bila v mnogih ozirih na las podobna položaju na prvi konferenci. Sele tik pred konferenco je prenehal dotlejši popolnoma tajni značaj večine prikazanih raziskav, dosežki posameznih držav pa se čudovito ujemajo, kar spet priča o velikih sposobnostih raziskovalcev po vsem svetu. Toplotnega zlivanja jeder sicer nihče še ni dosegel s popolno gotovostjo, toda

- dovolj upanja je, da se bo to
- posrečilo v prihodnjih desetih
- letih. Po soglasnem prepričanju vodilnih znanstvenikov
- utegnemo doseči fuzijo v laboratorijskem merilu v 10 do
- 20 letih, do tehnične uporabe
- za energijsko produkcijo pa bi
- verjetno preteklo še 10 let, tako da bi imeli ob koncu 20.
- stoletja poleg energije iz uranove ceptive tudi že prve začitke novega vira iz težkih vodikovih jeder. Velikanske
- zaloge težkega vodika v vodi zagotavljajo potem za milijone
- let preskrbo človeštva z energijo.

NEVERJETNO VELIKO NOVEGA

Težave pri toplotnem zlivanju so seveda zelo velike. Treba je za nekaj stotink ali desetink sekunde vzdrževati temperaturo preko 30 milijonov stopinj (pri čistem devteriju moramo vsaj do 150 milijonov, pri tritiju pa vsaj do 25 milijonov). Tako velike temperature in ustrezne tlake več desetstotice atmosferske vzdržijo le elektromagnetne stene, to je močna magnetna polja, ki preprečujejo pozitivno nabiti vodikovim jadratom in negativnim elektronom dostop do sten posode, v kateri eksperimentiramo. Večina naprav, o katerih so govorili v Ženevi in ki so jih pokazali na znanstveni razstavi, se ukvarja prav s problemom, kako ustvariti tako dovolj močno in obstojno elektromagnetno posodo, ki naj loči vročo pest, v kateri se zlivajo jedra težkega vodika, od sten iz navadne snovi, ki prenese lo nekaj nad tisoč stopinj. Ugodna oblika take posode je svitek, ki nima koncev, še bolj pa se zdi valjasta steklenica z magnetnim zrcalom na obeh koncih.

V ostalih sekcijah konference je bilo govora o reaktorskih rudah in su-

Obsevanje bolnika v neki britanski bolnišnici s cezijem-137

gonske turbine. Razen tega so Kanadčani s svojimi keramičnimi gorivnimi elementi dokazali, da se da v enem, brez vmesnega predelavanja urana, sežgati daleč večji delež goriva, kot se je doslej splošno mislilo. Na ta način so se strošni obratovanja in postavitve jedrske centrale toliko zmanjšali, da se zdi — vsaj na papirju — da energija iz uranskih jeder ne bo znatno dražja kot energija iz premoaga ali vodnih elektrarn.

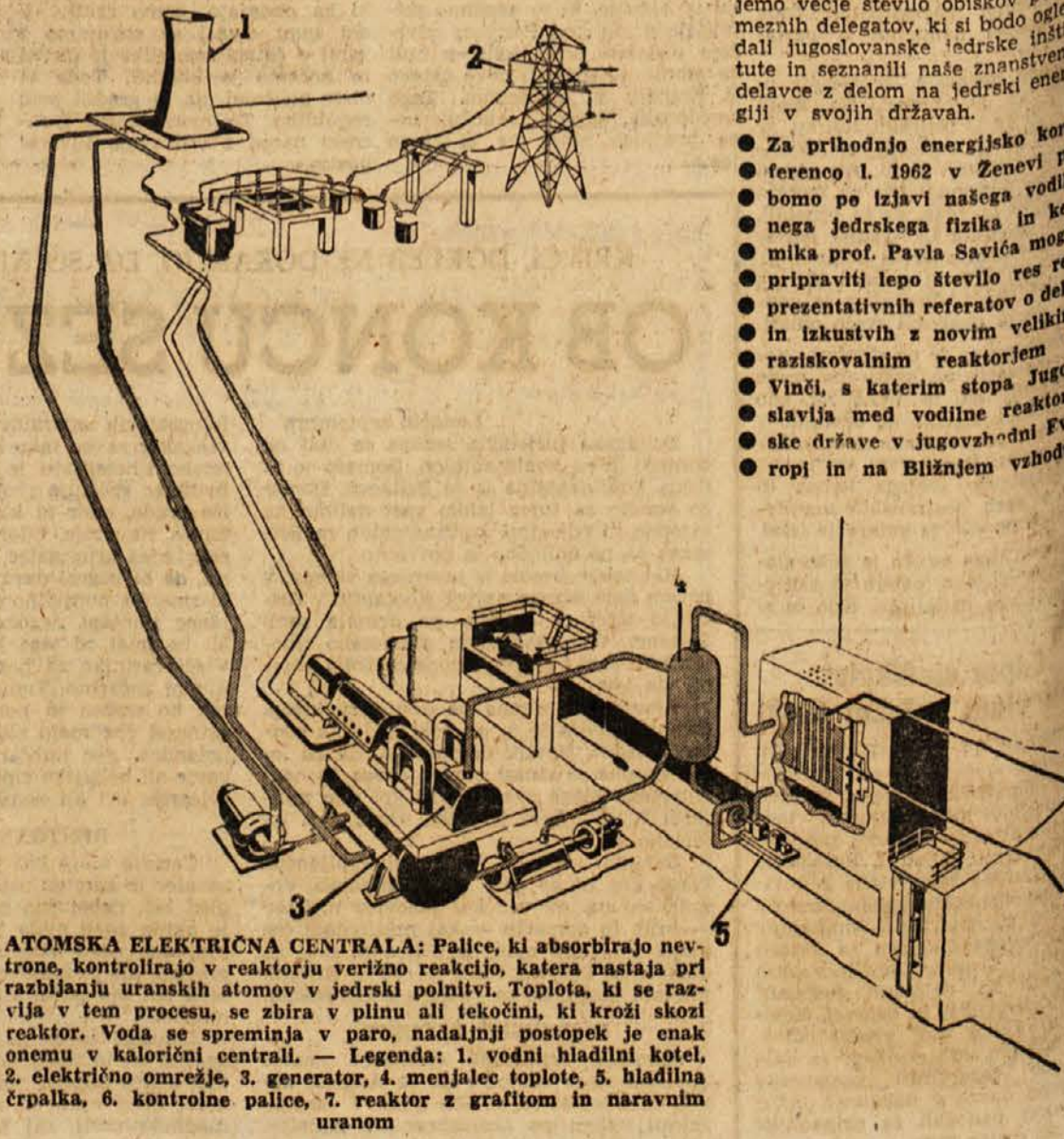
rencia sama pa je temeljito prekosila pričakovanja. Vse države so poslale svoje vodilne strokovnjake, poleg tega pa tudi modele svojih aparatov. Najdalj sta šli Združeno kraljestvo in ZDA. Angleži so pokazali poleg modela Zeta in male aparature, v kateri je bilo mogoče opazovati časovni potek praznjenja v svitkasti cevi od začitka pa do 200 milijonik sekunde, še pravo aparaturo Minni, s katero so njeni graditelji ves čas merili in zapisovali dobljene rezultate. Amerikanci pa so menda kar izpraznili svoje laboratorije na univerzah v Princetonu in v Berkeleyju ter v državnih jedrskih inštitutih v Oak Ridgeu in Los Alamosu in prenesli aparate in znanstvenike v Ženevo, da tam pri svojih aparatih, ki so jih sami zgradili, na nazornih modelih in slikah razlagajo vsem, ki jih stvar zanima, kako si zamišljajo svoje delo, kaj so že dosegli in kaj namera-

- Toda vse to so bolj ali manj tehnični uspehi, ki jih bodo bistveno umni tehniki od leta do leta boljše reševali in tako v nekaj desetletjih
- trdega dela dosegli tudi pri jedrski energiji podobno dovršenost, kot se nam zdí danes sama po sebi razumljiva pri toplotnih centralah. Za te n. pr. le malo ljudi ve, da se je v zadnjih 30 letih izkoriščanje premoaga trikratno izboljšalo, tako da daje moderna elektrarna na tono pokurjenega premoaga danes trikrat toliko električne energije kot pred 30 leti.

PRESENECENJE LETOŠNJE KONFERENCE

Vendar ni šlo brez presenečenj. Za presenečenje na ženejski konferenci je poskrbela energija iz toplotnega zlivanja lahkih jeder, to je iz jeder vodika (zlivanje ali fuzija lahkih jeder v nasprotju s cepitvijo ali fisijo težkih jeder). Ves svet je presenečel pred dvema letoma sovjetski fizik Kurčatov, ki je v britanskem atomskem centru v Harwellu poročal o poskusih zlivanja vodikovih jeder v izredno močnih električnih praznilnih sunkih skozi skrajno razredčen težki vodik devterij. Gre za toke okoli enega milijona amperov, ki trajajo nekaj milijonik sekunde in pri tem segrejejo plin na približno milijon stopinj. Takoj po njegovem predavanju so poročali iz ZDA in Združenega kraljestva, da tudi tam delajo na podobnih poskusih in da so dosegli podobne uspehe.

Letos januarja so britanski fiziki objavili svoje uspehe z Zeto, ki doseže v svitkasti cevi (premer svitka je tri metre, premer cevi same pa en meter) pri toku 330.000 amperov temperaturo do pet milijonov stopinj, ki pa trajajo celih pet tisočink sekunde. Pri čemer nastane nekaj milijonov nevtronov. Čeprav ti nevtroni po vsej verjetnosti niso nastali zaradi visoke temperature same, temveč bolj zaradi pospeševanja vodikovih ionov v močnih električnih in magnetnih poljih, tako da pri

ATOMSKA ELEKTRIČNA CENTRALA: Palice, ki absorbirajo nevtrone, kontrolirajo v reaktorju veržno reakcijo, katere nastaja pri razbijanju uranskih atomov v jedrski polniti. Toplota, ki se razvija v tem procesu, se zbira v plinu ali tekočini, ki kroži skozi reaktor. Voda se spreminja v paro, nadaljnji postopek je enak onemu v kalorični centrali. — Legenda: 1. vodni hladilni kotel, 2. električno omrežje, 3. generator, 4. menjalec toplote, 5. hladilna črpalka, 6. kontrolne palice, 7. reaktor z grafitom in naravnim uranom

POZITIVEN USPEH JUGOSLAVIJE

Kakšna je bila vloga Jugoslavije? Jugoslovanska delegacija, ki jo je vodil podpredsednik Zvezne komisije za jedrsko energijo akademik Pavle Savič, je štela 26 članov. Jugoslavi so priglasili 23 referatov. Ker se je med 2000 prijavljenimi referati bralo na konferenci le nekaj nad 500 izbranih referatov, nas ne sme čuditi, da je bilo med njimi le pet jugoslovanskih referatov. Mira Jurič je poročala o odkrivanju nevtronov z jedrskimi ploščami, ki vsebujejo uran, Aleksander Milojević o vplivu ničelstot na proporcionalne števec na borov trifluorid, Dragan Popović o ničelnem reaktorju v Vinči, Miloje Sarić o biološkem vplivu obsevanja semen, Milan Jovanović in N. Pacović o alkalnem izpiranju urana iz premoagevega pepela. Če pomislimo, da smo se s postavitvijo prvega, to je ničelnega reaktorja šele pred tremi meseci avstrili med države, ki sploh imajo reaktorje, potem je uspeh Jugoslavije na konferenci vsaj kar se tiče referatov, zelo pozitiven.

O ugledu naših jedrskih znanstvenikov pa priča, da je bil izbran prof. Pavle Savič za predsednika sekcije, ki je obravnavala delo z močno radioaktivnimi snovmi, D. Popović in M. Ristić pa za podpredsednika na enem zasedanju sekcije za jedrske konstante oz. za lastnosti reaktorskih materialov. V stalnem stiku z delegati vseh udeleženi držav se je naši delegaciji posrečilo utrditi mnogo starih poznanstev, navezati nova, izmeniti izkušnje in organizirati še tesnejše sodelovanje z vsemi državami, ki so pripravljene sodelovati z nami na enakopravni bazi.

V prihodnjih tednih pričakujemo večje število obiskov posameznih delegatov, ki si bodo ogledali jugoslovanske jedrske inštitute in seznanili naše znanstvene delavce z delom na jedrski energiji v svojih državah.

- Za prihodnjo energijsko konferenco l. 1962 v Ženevi pa bomo po izjavi našega vodilnega jedrskega fizika in kemika prof. Pavla Saviča mogli pripraviti lepo število res reprezentativnih referatov o delu in izkustvih z novim velikim raziskovalnim reaktorjem v Vinči, s katerim stopa Jugoslavija med vodilne reaktorske države v jugovzhodni Evropi in na Bliznjem vzhodu.

Pogled na dvorano britanskega atomskega središča v Harwellu, iz katere strokovnjaki ravnaajo z visokoradioaktivnimi snovmi

IZRAVNANOST SIL MED JEDRSKIMI VELESILAMI

Na začudenje velikega dela sveta se je pokazala izredna izravnost med jedrskimi velesilami. Ujemali so se njihovi merilni rezultati, njihova praktična izkustva in njihovi načrti, oziroma ocene praktične uporabnosti posameznih tipov reaktorjev, kar je prav posebno jasno pokazalo, kako pri enakih naravnih zakonih, ki se nič ne brigajo za politična nesoglasja in ideološke razlike, morajo priti res sposobni raziskovalci do enakih izsledkov. Čudno bi se bilo moralo zdeti le to, da so prišli v obeh tekmujočih taborih skoro enako daleč v svojem razvoju in uspehih. Po vsej verjetnosti pa je bilo prav to vzrok, da je do take mednarodne konference sploh moglo priti, ko sta obe strani pokazali vse tiste tajnosti, za katere sta vedeli, da jih druga stran tudi že tako dobro pozna, da nima skrivanja nobenega pametnega pomena več.

TRDO DELO PRINAŠA ZMEROM VEČJO DOVRŠENOST

- Druga konferenca je imela torej težavno nalogo, da ne ostane preveč za prvo, ki je zorala tako globoko brazdo za razvoj miroljubne uporabe jedrske energije. Zdaj po končani konferenci lahko v nekem smislu rečemo, da je to nalogo dobro izvedla, čeprav ne več na področju klasične jedrske energije.

Kljub velikim uspehom pri reaktorskih energijskih centralah in pri reaktorjih za pogon ladij,

OKRAJ CELJE NAJVEČ RAZPRAV O VODOVODU IN VODARINI

Na minuli 9. seji Občinskega ljudskega odbora v Celju so odborniki najbolj živahno razpravljali o dveh vprašanjih: o zgraditvi novega vodovoda ter o novih cenah za vodo

Celje potroši letno blizu 2 milijona kubičnih metrov vode, ima pa docela izrabljen vodovod, ki je bil zgrajen leta 1908, torej pred 50 leti. Zmogljivost vodovoda je bila tedaj preračunana za potrebe 12.000 prebivalcev mesta, ne upoštevajoč večje industrije. Zlasti v zadnjih letih pa je potrošnja vode močno narasla. Celje šteje že več kot 30.000 prebivalcev. Močno razvita industrija potroši na leto 900.000 kubičnih metrov vode iz vodovoda, saj nima lastnega industrijskega vodovoda.

Odborniki so na seji odobrili predlog, da za potrebe mesta generalno obnovijo vodovod, predvsem pa zajetje v Vitanju ter cevovod od Vitanja do Celja. Da bo mesto nemoteno preskrbljeno z vodo, mora dobiti 150 litrov vode v sekundi. Predvideno je, da bi vsa obnovitvena dela trajala 3 leta. V ta namen bo podjetje Plinarina - vodovod - razsvetljava v Celju ob jamstvu Občinskega ljudskega odbora Celje najelo posojilo v znesku 150 milijonov dinarjev. Mimo tega bi v naslednjih letih vsako leto investirali še dodatnih 50 milijonov dinarjev iz vodarine. Med najvišje postavke seveda sodijo stroški za cevovod Vitanje-Celje, katerega naj bi obnovili v dveh etapah (skupni stroški blizu 250 milijonov din). Vzporedno naj bi celjska industrija začela graditi lastni industrijski vodovod - črpanje vode iz Savinje. Pri ljudskih odbornikih je na

gospodinjstva ni prišlo do soglasja in je ljudski odbor moral sprejeti odloka preložiti. Do naslednje seje Obč. LO bo Svet za gradnje in komunalne zadeve ponovno proučil razne možnosti. Po potrebi naj bi o odloku o zvišanju cen vode in uvedbi kanalske pristojbine razpravljali na bližnjih zborih volivcev. Pri koregiranju odloka bo moral omenjeni svet tudi upoštevati različne predloge odbornikov.

Nedvomno bodo morali tudi zastran zadnjih sprememb v ceni vode poiskati pravo rešitev. V interesu potrošnikov vode v Celju je, da se zbere toliko sredstev, da v prihodnje ne bo zastran preskrbe z vodo še večjih težav, kakršne so morali doživljati letos poleti. F. K.

Pet nezgod v dveh dneh

Letos so pri TNZ Celje registrirali že več kot 260 prometnih nezgod, ali vsak dan eno. Pred dnevi so se iz zgodbe spet inozile tako, da jih je bilo v dveh dneh kar pet. Najbolj so bili bolnišni. Ugotovljeno je, da so pri vseh nezgodah nepravilno vozili drugi navičajniki cest in sicer z voznika osebnih avtomobilov, t voznika konjske vprege, t kolesar, v enem primeru pa je motorist izgubil oblast nad vozilom zaradi prevelike hitrosti.

V Smarjeti pri Celju je 11. septembra 1958 z precejšnjo hitrostjo zavozil prevrnil v jarek. Pri nezgodi je bila hudo poškodovana sopotnica žena motorista.

Iste dne ob 14.30 se je na križišču Čankarjeve in Gubčeve ulice v Celju nezgodila nezgoda, ki jo je zakrivil voznik osebnega vozila iz Ptujja, ki je v vozniku avtomobila je pred križiščem iz voznika čiste obdal ter nadaljeval tečaj privozil motorist Kolenc Slavko hitrosti pa ni bila prilagojena stanju bota in cesti, je motor zaneslo, oba dovala. Iste dne ob 16.50 uri pa je voznika konjske vprege Arzenšek Mira iz

Sredi Slovenskih Konjic so nedavno začeli regulirati strugo potoka, ki je doslej precej kazil podobo naselja, razen tega pa tudi ni bilo moč urediti ceste. Za regulacijo so pripravili tudi vse potrebno gradivo, tako da delo nemoteno napreduje. Zaradi gradbenih del so morali odstraniti tudi stari spomenik - zgodovinski znamenje iz leta 1816, ko je Slovenske Konjice uničil velik požar. Na pomlad, ko bodo regulacijo zaključili, bodo spomenik znova postavili nad strugo - na mesto, kjer je kljuboval zobu časa polnih 342 let. Naš posnetek kaže, kako delavci s škripcem dvigajo konjski spomenik

Arje vast povzročila na križišču v Petrovcah prometno nezgodo, ker ni upoštevala prednosti motorista, ki je vozil proti Zalcu. Da bi se izognil hudi nesreči, je motorist zavozil na mostiček ob križišču, nato pa v globok jarek. Sopotnik je bil hudo poškodovan in so ga pripeljali v celjsko bolnišnico.

Arje vast povzročila na križišču v Petrovcah prometno nezgodo, ker ni upoštevala prednosti motorista, ki je vozil proti Zalcu. Da bi se izognil hudi nesreči, je motorist zavozil na mostiček ob križišču, nato pa v globok jarek. Sopotnik je bil hudo poškodovan in so ga pripeljali v celjsko bolnišnico.

V Smarjeti pri Celju je 11. septembra 1958 z precejšnjo hitrostjo zavozil prevrnil v jarek. Pri nezgodi je bila hudo poškodovana sopotnica žena motorista.

Naj bi obstajale še naprej - Glasovi za in proti - Kam priključiti mestno okolico - Vse ostale združitev so dobro zamišljene

V mariborskem okraju pripravljajo predloge za združitve gospodarsko šibkih občin z močnejšimi. Po dosedanjih razpravah naj bi bilo v okraju 14 večjih, gospodarsko močnih in perspektivnih občin. Združevanje občin v Metliki in Dravski dolini ter v nekdanjem pruskem okraju je dobro zamišljeno. Prav tako je koristna združitve sedanje policijske občine s slovenjebistriško.

Mnogo več deljenih mnenj je ob predlogih za štiri mariborske občine. Medtem ki bi občini Center in Tabor ostali z manjšimi popravki v sedanjih mejah, bi občina Kosaški pridobila na obsegu z priključitvijo občine Šentilj, občina Tezno pa s priključitvijo Dravskega polja, oziroma sedanje občine Rače. Nasprotno pa nekateri zagovarjajo, naj bi imeli Maribor enotno mestno občino. Diskusije o obeh predlogih se največ razvijajo v občinskih in okrajnih organih. V stiskih z neposrednimi predstavniki gospodarskih organizacij na prizadejih področjih, t. j. občine Šentilj in Rače, je moč poleg rahlih popravkov, da bi obdržali svoje občine, ugotoviti nekaj tehničnih razlogov, ki govorijo proti obeh predlogoma o mestnih občinah. Medtem ko zagovorniki enotne mestne občine sprejedajo neposredno mestno zaščito in ne upoštevajo dovolj populacije in ekspanzije mesta v neposredno okolico, zlasti pa ne napačnih sprememb in perspektive, zagovorniki štirih občin nepotrebno komplicirajo funkcioniranje občin.

Prostovoljno gasilsko društvo v Šebreljah

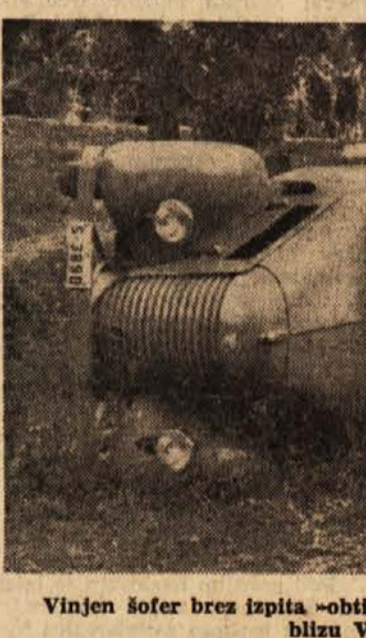
Na Šebreljski planoti so pred dnevi z večjo slavnostjo ustanovili Prostovoljno gasilsko društvo. Ustanovitve društva sta omogočila občinska gasilska zveza Idrija in rudnik živega srebra, ki sta novemu gasilskemu društvu Šebrelje darovala ročno prevozno brizgalno z vso potrebno opremo, ki

je vredna več kot 400.000 dinarjev. Te pomembne gasilske slavnosti se je udeležilo nad tisoč ljudi iz vseh krajev občine, šest gasilskih društev, predsednik ObLO tov. Lado Božič in načelnik okrajne gasilske zveze tov. Hvala.

Za to priložnost so vaščani postavili pred Gospodarskim domom nad 20 metrov visok mlaj, sredi vasi pa lep slavolok z napisom: Ljudstvu v pomoč. Vsa gasilska društva so skupno z novo ustanovljenim domačim društvom izvedla praktične gasilske vaje.

Ob tej priložnosti so se spomnili tudi padli partizanov. Posebna delegacija je odnesla na skupni grob več venčev in enega na grob padlega vaščana Silvestra Mlakarja, člana propagandnega oddelka XXXI. divizije, ki je v zadnji ofenzivi padel na Pivki.

Ob tej priložnosti so se spomnili tudi padli partizanov. Posebna delegacija je odnesla na skupni grob več venčev in enega na grob padlega vaščana Silvestra Mlakarja, člana propagandnega oddelka XXXI. divizije, ki je v zadnji ofenzivi padel na Pivki.

Vinjen šofer brez izpita »obtičal« z avtomobilom pod cesto blizu Voljnika.

Napreden pouk v stari šoli

Približno pred 60 leti so postavili v zatišju pod gozdičem šolo v Podčetrtku. Takrat niso računali, da bo potrebno učiti v šolah, še drugače kot na togi »cesarsko-kraljevski« nacijski Dandanes pa pod delavnim šolskim upraviteljem Jožetom Brlejem, ki ga je za podrtovovalno delo v vzgojnem zavodu in šolah že dvakrat odlikoval predsednik republike, štiričlanski učiteljski kolektiv v Podčetrtku išče nove metode in skuša čim bolj približati šolo življenju, pa so prostori postali pretesni. Po vseh konjskih so tehnične priprave in izdelki, imajo svoj radijski studio »Sveta«, pionirski orkester, neke vrste pionirsko samoupravo. Pionirski banki, v mični kuhinji in pionirski pošti. Upravitelj Brleje se že leta trudi, da bi izboljšal pedagoško delo, poskuša s skupinskim poukom, toda smotne razmere so vselej največja ovira. Kljub temu pa dosega lepe uspehe in lahko bi dejali, da ta obšolska šola - stopa - že z večletno prakso v korak s cilji šolske reforme. Vpliv dela na šoli v Podčetrtku odseva tudi v delu sosednjih šol: v Pristavi, Olmju in Vršanju. Tako vidimo napreden pouk, ki ga pa ovira stara šola. Prebivalstvo vsega Občinskega komaj čaka, da se bo uredila predvidena gradnja obšolske osemletke v imenem, kar bo, kot je rečeno, najkasneje v prihodnjih petih letih.

600 • 400 • 300 in 200 tisoč so premije

Novo ustanovljeno gasilsko društvo in prebivalci Šebrelje se lepo zahvaljujejo rudniku živega srebra in občinski gasilski zvezi za poklonjeno brizgalno, ki je hkrati dokaz zanimanja in povezave s podeželjem.

OKRAJ MARIBOR

NAJVEČ DEVIZ ZA ALUMINIJ IN FEROKROM

Spremembe v strukturi izvoza mariborskega okraja - Metalna izvozila desetkrat toliko kot lani - Izvoz kmetijstva je močno porasel, predelovalne industrije pa se je zmanjšal - Predvidevajo, da bo Tovarna glinice in aluminija Boris Kidrič izvozila letos za 1700 milijonov deviznih dinarjev

Tovarna glinice in aluminija Boris Kidrič je izvozila v letošnjem prvem polletju 1752 ton aluminija, vtem ko lani v istem času čisto nič. Čeprav je izvoz glinice skoraj popolnoma izpadel - ker je glavni odjemalec Avstrija bila z njo založena - nam

mesto lanskih 5175 ton v prvem polletju je izvozila le 350 ton - je vrednost vsega izvoza povečala od 167 milijonov din na 279 milijonov din in je med vsemi podjetji mariborskega okraja izvozila največ 17,6% vsega izvoza.

Na drugo mesto med izvozniki mariborskega okraja se je povzpela Tovarna dušika Ruše z 272 milijonov din namesto lanskih 197 milijonov din v istih mesecih. Kalcijevega karbida je izvozila znatno manj kot lani, močno pa je povečala izvoz ferokroma - od 876 ton na 2216 ton, po vrednosti pa od 118 milijonov din na 246 milijonov din. Med največje izvoznike se je povzpela tudi Industrija metalnih polizdelkov v Slovenski Bistrici, ki je povečala izvoz od lanskih 62 milijonov din v prvem polletju na 150 milijonov din letos v istih mesecih. Čeprav je po vrednosti povečala izvoz za 2,4-krat, ga je po količini povečala le za dvakrat, ker je izvozila več gotovih izdelkov in bolj obdelanih polizdelkov. Približno toliko je izvozila tudi Metalna v Mariboru in je povečala lanski izvoz v istih mesecih desetkrat. V Indiji je izvozila mostove v skupni teži 2118 ton, vtem ko lani le 200 ton mostov v Pakistan.

Tone Šturm - petdesetletnik

Tonetu Šturm, ki praznuje petdesetletnico, je tekla zibelka na Tolminskem. Rodil se je 17. septembra 1908. v Livku pri Kobariju kot sin malega posestnika. Komaj sedem let je bil star, ko ga je vihra prve svetovne vojne s starši vred preganjal v Italijo. Po vrnitvi in po končani šoli je do svojega 18. leta delal na očetovem posestvu, v borbi za zaslužkom pa je decembra 1930. pobežal v Jugoslavijo. Tu se je začel boj za življenje, kajti doživ-

ljal je nepredvidene težave. Zaposlitvam so sledile brezposelnost. Privraket se je zaposlil v tovarni »Remec« v Duplji. Zaradi pomanjkanja dela je bil kmalu na cesti. Ko pa so ga ponovno sprejeli na delo, so ga osumili komunističnega delovanja in ga po enem letu odpustili. Leta 1934 so se delavci tovarne »Remec« obrnili na poslanca Cerarja, da bi posredoval, ko je podjetnik grozil znižati plače za 25%. Cerar je zadolžil Šturma, naj poveže delavce z Narodno strokovno zvezo.

Po deloma uspešni stavi, polni bojev z žandariji in stavkoci, so Šturma izvolili v izvršni odbor Narodne strokovne zveze. Na sejah te zveze je šele spoznal njeno pravo delovanje - boj za stoličke in proti drugim sindikalnim organizacijam, medtem ko za koristi delavcev ni skrbel. Šturm je uvidel, da to ni mesto zanj, zato je prestopil v URS sindikalno organizacijo, v Zvezo iselnih delavcev.

Leta 1936 najdemo Toneta Šturma v tovarni »Titan« v Kamniku, kjer je zelo intenzivno delal v sindikalni organizaciji, sodeloval pri pevskem društvu »Solidarnost« in drugod. Tu se je tudi seznanil s starejšimi tovarniki, ki so mu odprli oči. Julija 1939. ga je Franc Leskošek sprejel v novooznanovano partijsko celico »Kamniški srez«. Postal je sekretar celice v tovarni »Titan«, pozneje pa je bil sekretar oblastnega odbora v srezu Kamnik.

Leta 1941 je kot sekretar revolucionarnega sreskega komiteja organiziral prve borbene odrede proti okupatorju. Julija 1941 je postal komisar kamniškega bataljona in kmalu odšel na teren Komenda-Cerkije. Februarja naslednjega leta so ga poslali kot aktivista na Primorsko, kjer je šest mesecev ilegarno deloval. Ko je bil izdan, so ga aretirali, odpeljali pozneje v Italijo, odkoder je 1943. leta pobežal in s prvo Prekomorsko brigado decembra 1943 odšel na daljnjo matinske otoke, nato pa k Vrhovnemu štabu NOVJ v Bosni. Leta 1944. je postal pomočnik komisarja v VI. italijanskem bataljonu.

Tone Šturm je po osvoboditvi delal na nešteti odgovornih delovnih mestih, opravljal je vrsto važnih funkcij. Sedaj je pomočnik direktorja Splošne plojbe v Piranu, poslanec Zveze ljudske skupščine, član sekretariata okrajnega komiteja ZKS Koper itd. Spomenikar Tone Šturm je tudi odlikovan z Redom za hrabrost, z Redom za službo za narod I. stopnje, z Redom Bratstva in enotnosti II. stopnje in z Redom dela I. stopnje. Ob njevo 50-letnici se čestitkam vseh, ki ga poznajo in cenijo, pridružuje tudi naše uredništvo.

Delež gotovih izdelkov v izvozu se je povečal od lanskih 35,5% na 40%, povečal pa se je tudi delež bolj obdelanih polizdelkov. Od te skupne težnje se močno oddaljuje izvoz kmetijskih pridelkov in predelovalne industrije. Izvoz predelovalne industrije je nazadovol od lanskih 57 milijonov din na 50 milijonov din v istih mesecih, nepredelanih kmetijskih proizvodov pa se povečal od lanskih 86 milijonov din na 148 milijonov din. Takšno nesorazmerje bo treba v drugem polletju odpraviti, čeprav so obrati predelovalne industrije zastareli.

V DRUGEM POLLETJU BODO IZVOZILI SE VEČ

Zaradi zadovoljive preskrbe z električno energijo se je močno povečala tudi proizvodnja nekaterih glavnih izvoznikov, kar se bo poznalo pri izvozu tudi v drugem polletju. V prvem polletju so ti izvozniki omejili hazadovnanje skupnega izvoza v primerjavi z istim časom lani, ki je grozilo zaradi zmanjšanja izvoza tekstilij in barvnih kovin. Ves izvoz iz mariborskega okraja je bil le za 2,5% manjši, kar je za 41 milijonov din manj kot lani v istem času; v drugem polletju pa pričakujejo povečanje izvoza živilske, kovinske, kemične, lesne in industrije obutve.

Največje povečanje izvoza v drugem polletju predvidevajo v tovarni glinice in aluminija Boris Kidrič, ki lahko izvozi 5000 ton aluminija, objublja pa se tudi večji izvoz glinice v Avstrijo in morda še na Poljsko. Če se bo previdevanje izpolnilo, bo izvozila vse leto za okrog 1700 milijonov din. Tudi Tovarna dušika Ruše predvideva povečan izvoz kalcijevega karbida in ferokroma, ki ju izvažata v več največjih držav. Izboljšale so se tudi možnosti za izvoz tekstilnega blaga in nekaterih drugih proizvodov, kmetijstvo pa bi rado izvozilo predvsem sadije.

K povečanju izvoza lahko precej prispevajo tudi manjša podjetja, predvsem kovinske industrije, ki sicer vsako zase izvozi malo, v skupnem znesku pa le precej. Zato je treba podpirati rekonstrukcije in odpravo ozkih grl v takšnih podjetjih ter uvajanje tipizacije in standardizacije proizvodov. J. P.

ZDRUŽENJE OBČIN V MARIBORSKEM OKRAJU

Mariborske mestne občine

sko uprave in jo brez tehtnih razlogov razstavljajo. Na Dravskem polju predvsem menijo, da občina Tezno zaradi svojega položaja na periferiji mesta ne more predstavljati za tako obsežno področje nekega gospodarskega, še manj pa kulturnopolitičnega središča. Dejansko je področje Tezno zelo mlada mestna četrt, komunalno neurejena, brez trgovskih in uslužnostnih podjetij, zdravstvenih, prosvetnih in socialnih ustanov, ki bi lahko pritegovale nase prebivalstvo novo zamljene občine. Zato nastaja vprašanje, ali sta položaj in vloga take komune dovolj jasno pretehtana. Sijaj ko prej je res, da bi bila taka občina večidel samo administrativna okoliščina, ki ima povzročila odročno lego zaradi občinskega sedeža in bi s svojim poslovanjem utegnila samo ovirati in nasilno prekinjati prirodne vezi, ki jih je ustvaril gospodarski razvoj v zadnjem desetletju med Dravskim poljem in občinam mestnim središčem. Podoben je položaj obč. Kosaški, mimo katere teče našeto gospodarskih in življenjsko pomembnih stikov obmejnega predela in tamkajšnjih prebivalcev z mestom. Vprašanje je, kakšen bi bil upravni in gospodarski pomen obeh perifernih mestnih občin. Kajti dejstvo je, da si vpliva na južno in severno mestno okolico Maribor ni zagotovil s svojo periferijo, ampak s svojim središčem, podjetji, ustanovami, šolami, trgovinami, tržnicami, sodišči itd.

ko ni naključje, da je stari, levi mestni dravski breg že skoro desetletja s svojim gospodarskim (vzemimo samo vinske kleti) razširjal svoj vpliv proti severni meji, se v povojnem obdobju oblikuje na desnem bregu novo, dokaj zaključeno mestno področje. Čeprav je področje Tabora, ki je širši naziv za desni breg mesta, mlada mestni predel, vendarle razvoju v vseh smereh nakazuje njegovo novovlogo. Tu nastaja novo mesto, ki ima poleg industrijskih podjetij (ali pa bo šele ustvaril) vrsto ustanov, šol, zdravstvenih in socialnih zavodov, trgovine, tržnice, prometne in agroservisne delavnice in še vrsto možnosti, da daje svojem širšemu zaledju to, kar od svojega središča pričakuje. Tezno je v okviru desnega dravskega predela samo odcep. Če torej obsežno področje in Dravsko polje nimata možnosti za samostojno življenje, ker nimata lastnih središč in se čedalje bolj uveljavlja njihova odvisnost od mesta, potem se dejansko postavi vprašanje: zakaj ovirati prirodno gospodarsko povezovanje mesta z zaledjem, zakaj preprečevati povezovanje na vseh ostalih področjih z vmesnimi občinskimi mejami, z dvema perifernima mestnima občinama?

Strah pred obsežnostjo dveh takih mestnih občin je odveč (sicer pa ga demantira tudi obseg novozamišljene občine Ptuj). Občina naj bi predvsem izvajala enotno gospodarsko politiko na svojem območju. Vprašanje administracije, matične in drugih služb za državljanje je zgolj tehnično, je stvar dobre organizacije krajevnih uradov in razmestitve teh ustanov.

Tako rešitev bi lahko imenovali »mariborsko vertikalo«. Severno zaledje mesta bi se združilo z levim dravskim mestnim predelom, južno pa z desnim. Kakšne bi bile prednosti? Predvsem zmanjšanje administracije in pocenitev uprave; Boljše sodelovanje obeh mestnih občin pri skupnih problemih brez Mestnega sveta. Nadalje bi tako uokvirjenje dveh mestnih občin samo potrdilo enotnost, ki med mestom in zaledjem nastaja. Vzemimo samo tisoče delavcev, ki prihajajo na delo v mestno industrijo. Večidel so vsi iz krajev, ki so pripadli k obema mestnima občinama. Odpadlo bi mnogo vprašani, ki so se s tem v zvezi pojavljala med okoljskimi in mestnimi občini glede ustvarjene vrednosti, stanovanjskega sklada in drugih socialnih vprašani. Ali ne bi obe mestni občini v kmečkem zaledju našli možnost boljše preskrbovanja mesta in izvajali tako politiko, da bi kmetijstvo bližnje okolice predvsem služilo potrebam na koristni mestu? Gotovo bi dve močni mestni občini lažje izvajali svoj vpliv na zaledje kot dve periferni, ki bi predstavljali samo nepotrebne vmesni člen. Razen tega pa, če že širše severno in južno zaledje mesta nima pogolev za lastno komuno in samoupravljanje, zakaj bi mu v ramanjavu ponujali slabšo rešitev?

Vsaka komuna mora imeti svoje ustrezno središče, ki prirodno privlači gospodarstvo svojega področja. Za Dravsko polje Tezno ni in ne more predstavljati središča, za obmejne predela pa ne Kosaški. S tako delitvijo občin bi dobili samo dve umetni tvorbi, ki bi zavirali organski proces povezovanja podeželja z mestom in ekspanzijo mesta v zaledje. Zaradi populacije, pridobivanja delovne sile in oskrbe kmetijskimi pridelki. Če hočemo delo mariborskih občin ustaliti, je vredno to »mariborsko vertikalo« proučiti. D. Vresnak

PO KOPRSKIH IGRAH

BILANCA ZADOVOLJIVA — OBETOV NE MANJKA

Takšna je navada, da pregledujemo uspehe in neuspehe različnih festivalov, jih med seboj primerjamo in skušamo najti za nje čim boljše opravdilo, ali, če jih odklanjamo iz kakršnega si že bodi razloga, to ali ono grajo. Na Slovenskem se je razpaslo dokajšnje število "festivalov". Dokajkrat gre za kulturne prireditve, ki komajda presegajo občinske meje, ki pa v zvezi vsemu širjo smisel za kulturno življenje in razgibljejo, če že ne širijo, pa vsaj bližnjo okolico. Imamo pa v Sloveniji dva festivala, ki daleč presegata krajevne okvire. To velja predvsem za Ljubljanski festival, ki bo drugo leto prikazal svojim vedno številnejšim gostom že svoj sedmi program, festival, ki je sicer iz znanih objektivnih razlogov še vedno navezan bolj na domačo publiko, ki pa je vendarle vzbudil že svoje odmeve po svetu. Omembe je vredno, da je danajski radio posvetil letošnjemu Ljubljanskemu festivalu polurno oddajo, v kateri je predvajal odlomka z letošnjih uprizoritev "Prodane neveste" in "Aide" in opremil glasbena posnetka s komentarjem, v katerem je bilo izraženo priznanje tej slovenski kulturni prireditvi.

Toda dvakrat ne mislimo govoriti o ljubljanskem, temveč o koprskem festivalu, ki je drugi veliki slovenski festival, le da se razlikuje od ljubljanskega po svojih značilnostih in tudi pomenu. Koprski festival se je letos odvijal že vdrugič pod imenom "Primorske prireditve" — ter je prav te dni upravni odbor zavoda "Primorske prireditve" na razširjeni seji, ki so ji prisostvovali tudi predsedniki turistično pomembnih občin koprškega okraja, predstavnik koprškega okrajnega Sveta za kulturo, gostinske zbornice in turistične podzveje, podal razmeroma razširjeno bilanco "Primorskih prireditve". Seji je prisostvoval tudi predsednik Sveta za prosveto in kulturo LRS in član Izvršnega sveta LRS Boris Kocjančič.

Predsednik upravnega odbora "Primorskih prireditve" I. Mavšar je poročal o izvršeni zimski in letni sezoni prireditve, nato pa se je razvila krajša razprava o nadaljnjem delu zavoda in o tem, kakšne naj bi bile III. letne prireditve 1959.

"Primorske prireditve" imajo dokaj širok akcijski radij, saj so

"festival", ki se razteza na vse leto in na več krajev. Tako prirejajo prireditve v glavnih letoviških mestih ob morju, kot so Koper, Izola in Piran, pa tudi v Sežani, Postojni in drugod. "Primorske prireditve" so nastale kot nujna potreba po ukinitvi bivšega Gledališča Slovenskega Primorja. Za njim je ostala dolžnost, da bi kulturno dvignili kraje, ki so bili dolga leta odtrgani od kulturnega življenja slovenskega naroda, da bi prispevali močnejši delež k rasti splošne kulturne ravni v teh krajih in da bi naposled, posebno v poletnih mesecih, ko je ob našem morju živahna turistična sezona, prirejali atraktivne prireditve visoke kvalitete, ki bi pokazale pred domačimi in tujimi gosti raven in sposobnost naše gledališke, dramske, operne in baletne umetnosti. "Primorske prireditve" so v poldruhu letu svojega obstoja opravile sredstva, ki jih je vanje vložila skupnost. Zdej je pred njimi naloga, da si izoblikujejo čimprej takšen standardni program, ki bo stalno večal zanimanje za te prireditve, hkrati pa bi se morale orientirati na to, da bi pokazale zbir najboljšega, kar dosegajo naši amaterski ansambli.

Brez dvoma je za ves koprski okraj in tudi za njegovo širše zaledje pomembno, da prebivalci naših obmorskih mest in drugih občin lahko obiskujejo kvalitetne gledališke predstave. To ne velja samo za zimski čas, ki je letos prinesel Koprku, Izoli, Ankaranu, Škofljam, Sežani, Hrpeljam, Divači, Postojni, Pivki in Ilirski Bistrici kar sto tri prireditve, ki jih je obiskalo skoraj 30.000 ljudi. Se bolj velja to za poletno sezono. Dejstvo je, da si danes brez "Primorskih prireditve" ni več mogoče zamisliti poletja ob našem morju, poletja, ki izabavlja na naše obale toliko turistov, ki jim vsekakor moramo nuditi v času njihovega poletnega odhoda do težke naše kulture. Ne gre pa samo za turiste, čeprav skušajo s temi prireditvami ustreči zlasti našim delovnim ljudem, gre sploh za to, da se ob slovenskem morju in njegovem širšem zaledju povzorne kulturno življenje na čim višjo raven. Stevilke o letošnji poletni sezoni nam govore, da je bilo v Piranu, Izoli, Koprku, Sežani in Postojni na 32 predstavah 23.000 ljudi, med katerimi je bilo nekaj okrog 4000 tujih turistov.

Razumljivo je, da je bil največji obisk v Koprku in Piranu, kjer je prihajalo na predstave povprečno kar tisoč gledalcev. Te številke povedo dovolj. Treba pa bo v prihodnje bolj misliti — tudi poleti — na Postojno, Ilirsko Bistrico in Sežano, kjer je bilo letos premalo prireditev. Kakor znano, so nastopali na "Primorskih prireditvah" naši najboljši ansambli, ljubljanska Drama in Opera, tržaško Slovensko gledališče, Taneč iz Skopja in drugi. Poseben uspeh so doživele "Primorske zdrahe" v izvedbi Tržčanov, Taneč, ljubljanska Drama in mešani zbor JLA.

Na seji so razpravljali tudi o prihodnjem repertoarju. Preden bo uresničen standardni program, ga bo treba potrpežljivo izoblikovati. Mislijo bi treba na nove predstave kot n. pr. Romeo in Julija, Sen kresne noči itd. Glede na to, da ima danes Postojnska jama trikrat večji obisk kot pred vojno, bi bilo nemara dobro misliti na Postojnsko jamo kot na eno od velikih prizorišč "Primorskih prireditve". Ideja, da bi v jami uprizorjali Dvořakovo opero "Rusalko", je vredna razmišljanja. To bi zlasti vabilo tuje turiste. Za uresničitev te zamisli pa so potrebne takojšnje priprave.

"Primorske prireditve" so utrdile svoj sloves že v kratkem času. V razpravi se je pokazalo,

SLAVKO GRUM V EKSPERIMENTALNEM GLEDALIŠČU

"Dogodek v mestu Gogi" je dramska umetnina, s katero je naše in jugoslovansko občinstvo spoznalo pomembnega literarnega ustvarjalca ekspresionističnega obdobja — Slavka Gruma. Njegova leposlovna dela pod skupnim imenom "Beli azil" so očivil Marjan Dolinar na komornem večeru umetniške besede, ki bo v soboto v Eksperimentalnem gledališču. Grumove pripovedne lične črtice so trenutno refleksije

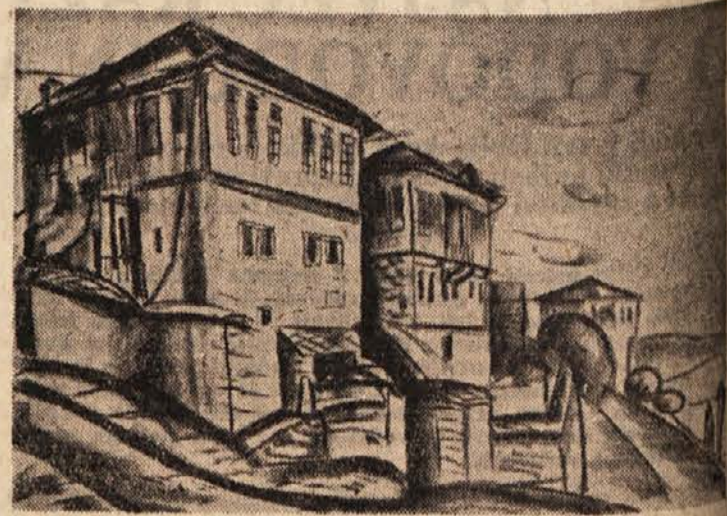
Marjan Dolinar, član celjskega gledališča, ki bo v soboto nastopil na komornem večeru umetniške besede v Eksperimentalnem gledališču

polne doživljenjske, človeške toplote in globokih človeških čustev.

Marjan Dolinar, član Ljudskega gledališča v Celju, ki je v svojem dosedanem delu ustvaril že veliko zanimivih odskih podob, bo tudi tokrat prenesel lepoto in svojevrstno izpoved tega velikega, a premalo znanega ustvarjalca.

da ima ta zavod vse pogoje, da po začetnih neizogibnih investicijah postopno preide na rentabilno poslovanje. Za čim boljše poslovanje bodo ustanovili tudi odbora za finance, za propagando in tehnični pododbor. Umetniški svet, ki ga bo imenoval ustanovitelj, pa bo skrbel, da se bo čimprej izoblikoval takšen umetniški program, ki bo ustrežal zahtevam in potrebam "Primorskih prireditve". O njih torej lahko mirno rečemo, da so brez hrupa, a s krepi korakom stopile v naše kulturno življenje.

F. N.

Igor Pleško: Kruševo. Z razstave v muzeju v Prilepu, kjer razstavljajo udeleženci slikarske kolonije

Novosti na knjižni polici

FRAN LEVSTIK: MARTIN KRPAN — POPOTOVANJE

Knjižnica Kondor, ki uspešno izdaja dela iz domače in svetovne književnosti, je v svoj dvajseti zvezek uvrstila dve znameniti deli Franceta Levstika in slovenske književnosti sploh: Martina Krpana in Popotovanje iz Litije do Cateža. Sedanja objava je neke vrste oddolžitev pisateljevega spominu, prav letos namreč poteka 100 let od prvega natisa, ki pomeni mejnik v razvoju slovenske književnosti, pravzaprav začetek naše umetniške proze, idejni in umetniški credo naslednje pisateljske generacije.

Kondorjevo izdajo je pripravil Blaž Tomažević, ki je k obeh tekstoma napisal tudi spremne besede in jih opremil s potrebnimi literarnozgodovinskimi in jezikovnimi opombami. Pomen te izdaje povečujejo znamenite Smrekarjeve ilustracije Krpana, dr. Stane Mikuš je pa napisal o njih kratko razlago.

ENODEJANKE

V zbirki Dramska knjižnica, ki jo izdaja Prosvetni servis in je namenjena v pomoč številnim amaterskim odrom po Sloveniji, je te dni izšla 200 strani obsegajoča ciklostirana izdaja 17 kratkih, domačih in prevedenih enodejank. Enodejanke je tudi naslov knjigi. Največ, enajst, jih je prispeval Marjan Marinc, dve sta Nušičevi, štiri pa je priredil Dušan Mervlja po Ecksteinu, Nušiču, Čehovu in Avertenku.

Vsa dela so izbrana tako, da bi služila predvsem lažjim predstavam oziroma nezahtevnim, pa vendar ne cenim zabavnim večerom. Zanimiv je predvsem Marinc, ker je pač domač avtor. Njegove enodejanke so pravzaprav neke vrste improvizirana dramatičnija raznih šal, anekdot in vicev iz našega vsakdanjega življenja. Njih humor je blag, prizanesljiv, nikjer banalen, pa tudi ne globok niti posebno izvirni. Ni pa tudi nesimpatični, ker ni pretenciozni in ker ni vsiljiv. Kot že rečeno: dramatičnija šal in vicev, ki jih v taki ali podobni obliki že poznamo.

POTOVANJA PO TIHEM OCEANU

Pod gornjim naslovom je izšel prvi Mladinski knjigi znameniti dnevnik ruskega raziskovalca Nikolaja N. Mikluha Maklaja. Delo, ki ga je založba uvrstila v svojo stalno zbirko "Globuse", je zelo zanimivo in predvsem: skoraj izjemno v svoji zvrsti. Raziskovalec

Mikluho Maklaj je preživel več let med Papuanci na severovzhodni obali Nove Gvineje, ki so bili takrat, v desetletju med 1870 in 1880, torej pred prihodom evropskih kolonizatorjev še svobodni, daleč od vseh vplivov civilizacije, preživljajoči svojo kameno dobo.

Maklajev dnevnik je natančno, znanstveno verno opazovanje in zapisovanje življenja, običajev in navad tega primitivnega plemena. Nenavadnost tega dnevnika pa je v tem, da njegov avtor iz teh običajev in navad ter nevskandanih okoliščin, iz katerih se večkrat le s težavo reši, ne dela nobenih senzacij, ne pretirava in ne napihuje, ne igra na bralčeve živce, s pravo olimpijsko mirnostjo opisuje tudi najrazburljivjše stvari; srečanje z divjaki, ki naperijo vanj svoja kopja, je pri njem opisano s isto zadržanostjo in z vedno pričujočim občutkom za opazovanje kot opisovanje lepote pragozda ali oblakov nad zalivom. In prav to ga loči od drugih podobnih raziskovalcev — piscev dnevnikov. Pa še nekaj: Ves njegov dnevnik preveva nenavadno globok humanizem, prava bratska ljubezen do ljudi, med katerimi je živel.

Knjiga je opremljena z daljšim uvodom o avtorju, prevedel pa jo je Jože Župančič.

OTTO LUDWIG: MED NEBOM IN ZEMLJO

Mariborska založba Obzorja je poslala na knjižni trg daljšo povest pri nas ne posebno znanega nemškega pisatelja Otta Ludwiga "Med nebom in zemljo", ki je bila objavljena dve leti pred Levstikovim Krpanom. Prevedeno delo je najboljšje, kar je Ludvig napisal, preživel je avtorja, svoj čas in ga literarna zgodovina že dolgo omenja kot karakteristično delo tedanje dobe, še več: v njem vidi določene umetniške komponente, ki so prišle v nemški literaturi do izraza šele v naslednjih letih.

Povest je zanimivo napisana, čeprav po stilistični in psihološki strani morda že nekoliko odmaknjena današnjemu bralcu, navajenemu moderne proze. Jedro zgodbe je ljubezenski trikotnik: ženska in dva brata; mlajši, dober in že skoraj pretirano tenkoven, jo ljubi, starejši, v moralnem oziru pravo nasprotje svojega brata, pa jo poroči. Stvari se zapletajo v tragičen klobčič, ki ga pisatelj po svoje, etično razreši. Mimo tega, da je delo skoraj vzor družinske drame, je tudi dokaj prepričljiva in zanimiva podoba malega, provincij-

skega mesta v Nemčiji pred dobrih sto leti. Knjigo je zelo lepo prevedela Alenka Glazer.

TINE LAH-DANILO VEZJAK: ZUNANJA TRGOVINA

Gre pravzaprav za ponatis, prvič je delo izšlo pred sedmimi leti in bilo odobreno kot učbenik. Knjiga bo dobrodošla vsem, ki se kakorkoli ukvarjajo z zunanjo trgovino ali pa se zanjo tudi samo zanimajo. Mimo uvoda, v katerem avtorja Tine Lah in Danilo Vezjak opredelujeta pojem in vrste zunanje trgovine ter podajata kratek zgodovinski pregled razvoja mednarodne trgovine, prinaša knjiga še naslednja poglavja: Organizacija zunanje trgovine, Mednarodna tržila, Ustanove za pospeševanje zunanje trgovine, Tehnika mednarodne trgovine, Carine, Mednarodni plačilni promet in Mednarodno kreditiranje. Delo je založila založba Obzorja v Mariboru.

BOREC, ŠT. 9

Zadnja številka Borca, glasila Zveze borcev narodnoosvobodilne vojne Slovenije, posveča uvodne prispevke petnajsti obletnici vsesplošne vstaje na Primorskem; uvodnik je napisal France Bevk, zgodovinsko analizo vstaje iz prvih bojev, ki so ji sledili, pa je prispeval Tone Ferenc. Med zanimivejše prispevke v številki moramo priložiti še članek: Tematika iz NOB se je v našem filmu poglabila in Avto cesta. Razen tega prinaša številka še obilo dokumentarnega in spominskega materiala kakor tudi nekaj pesmi in črtic — vse na temo NOB ostroma vojne.

NOVA OBZORJA, ŠT. 7-8

Revija izhaja že vse leto samo v dvojnih številkah, sedanja je njen četrti zvezek. Osvobodilnih slehernih programskih, estetskih in drugih vezi, je revija izoblikovala posebno fiziognomijo, ki se je počasi navajamo kakor vsake stvari, ki se obrzi dovolj časa pri življenju. Publikacija prinaša raznovrsten material, z različnih področij in od različnih avtorjev. Kritični prispevki niso ostro in ekskluzivno poantirani, mnogo bliže so informaciji ali razpravi. Tudi razpon belestrisčnih prispevkov je dovolj širok, dostikrat namenjen predvsem branju.

Med najzanimivejših prispevkov v tej številki prispevam razpravo Janka Kosa o pisateljstvu Andreja Hengja; meditacija o odnosu med nraštvenimi temelji in civilizacijskimi pridobitvami sodobnega človeka, ki jo je pod simboličnim naslovom De profundis napisal Božidar Borko; kratko Menšeevo študijo o slikarju Gabrielju Stupici; portret Primoža Trubarja Philopatridus illyricus dr. Bratka Krefta ter Javorškov umetniški in človeški portret Eugena Ionesca. Daljšo prozo objavlja Tit Vidmar, krajši črtici pa Janez Gradišnik in Matveje Hacc. Med pesniki najdemo Franceta Forstneriča, Viktorja Konjarja, Vena Tauferja, Janeza Ovsca, Gustava Strnišča ter Brechta v prevodu Toneta Glavana in Ernesta Jelerja.

KNJIGA 58, ŠT. 7-8

Kakor v vsaki številki: predvsem krajše recenzije in poročila o knjigah, ki so pravkar izšle ali pa so tik pred izidom. O slovenskih novitetah piše Knjiga 58 o zadnjem romanu Antona Ingoliča "Kje ste, Lamutovi?", o prvi zbirki Janeza Ovsca ter o zbirki Toneta Pavčka, ki je tik pred izidom. Zanimiv je pogovor z slavnim urednikom edicije Zbrana in dela slovenskih pesnikov in pisateljev dr. Antonom Ocvirkom o značaju in pomenu Zbranih del. Večja in prav tako zanimiva sta tudi članek Branka Bertiča Zato in nadaljevanje in konec Zapiskov o prevajanju, prevodih in prevajalcih, ki jih je pisal J. D. C. Z.

IZ KINEMATOGRAFSKIH DVORAN

»Vrnil se bom v Kandaro«

Zgodba o skrivnostnem morilecu in njegovi senci, ki grozijo zasenčiti mirno zakonsko idilo mladega srednješkolskega profesorja in ga skoraj uniči. Na koncu vendar zmaga resnica in pravica ter ima zadostno simpatični profesor, pa tudi gledalec.

Francoski kriminalni film po motivu podobnem nešteti drugim, kjer se dogodki razvijajo in zapletajo a prestreljivimi uboju, umori in tatvinami ter podobnimi kriminalnimi dejanji, kjer se hkrati razkrija tudi slabost in neustajnost ženskega srca in kjer birokracija policije presegla meje logičnosti in verjetnosti. Vsebinsko je to delo, ki ne presega že znane kriminalne filmske povprečnosti, kjer prevladuje kvaliteta stran filma predvsem v njegovi zgodbini in dramaturško do-

bro obdelani kombinaciji dogodkov, v njegovi dovršeni tehnični izdelavi ter tudi igralско doživeti igri.

Režiser Victor Vicas je znal spretno vskladiti zgodbo z okoljem, kjer izstopajo prizori, posneti iz najrazličnejših planov in zornih kotov in z ustrežno osvjetlavo, kar ustvarja misteriozno vzdušje ter dejanje stopnjuje je v vedno večjo napetost. Predvsem pa je režiser uspel v izbiri igralcev, ki z izredno intenzivno in doživeto igro simpatičnega morilca izstopa Daniel Gelin, prepričljivo in prestreljivo je pa odigrana tudi vloga mladega profesorja, ki ga je upodobil Francois Perier. Bella Darvi je v vlogi profesorjeve žene ostala nekoliko v ozadiju, blede in v svoji ženskosti premalo doživeta.

»Dvanaest zadetkov«

Polprazna dvorana je zadnje čase karakterističen primer — ne za izredno slabe filme, temveč predvsem za filme, ki prihajajo iz vzhodnih dežel in ki nimajo že znanih in blestičnih naslovov. Tako je tokrat tudi z madžarsko športno komedijo "12 zadetkov", ki pa po svoji vsebinski, pa tudi režiji, sliki obdelavi ne sodi med najslabša filmska dela. Če pa vzamemo še enostransko plat, ki ji filmi vzhoda čisto sledijo, lahko film "12 zadetkov" uvrstimo med boljše, domiselna in duhovita dela, kjer sta se scenarist in režiser ponorečevala iz drobnih, sodobnih problemov madžarske družbe.

V širih kratkih zgodbičah preproste madžarskega človeka — ambulantanega zdravnika brez primernega stanovanja, mladega profesorja brez denarja, izkušnega, a zapostavljenegega natakarja in mlade prodajalke, je v lahkonem, čeprav včasih malce navivnem okviru nanizano toliko življenjskih resnic, satiričnih osti in duhovitih domalic, ki človeka prijetno osvobodijo in zabavajo. V nalivno skonstruiranem okolju madžarskih nogometarjev se porajajo nešteta banjarjenja o potovanjih in inozemstvu, o najnovejši modi in koncu tudi želje o čisto vsakdanjem in ne preveč zahtevnem življenju preprostega človeka, ki si želi samo to, da bi imel solidno stanovanje, kjer mu ne bi že ob najmanjšem deževju grozila poplava, da bi živel v redu in miru, da bi bilo njegovo delo

upoštevano in priznano in da zadovoljstvo in sreča ne bi bila samo privilegij posameznikov. Vse to je v filmu povedano iskreno in preprosto in prav zaradi te življenjske resnice ne gre dela podcenjevati. (ib)

Novosadska kulturna kronika

Eden od najpomembnejših dogodkov v kulturnem življenju Novega Sada v soparnih poletnih mesecih je bila brez dvoma ponovna otvoritev galerije Matice srpske v obnovljeni impozantni trinadstropni zgradbi na trgu Proletarskih brigad.

Galerija Matice srpske ni mlada ustanova. Za rojstvo njenega nastanka štejejo leto 1847, ko so pri Matici ustanovili muzej, v katerem naj bi se hranile umetniške slike.

Današnja galerija Matice srpske je ena izmed najlepših in naj sodobnejše urejenih galerij slik v naši državi. V trinadstropnih dvoranah je postavljenih okrog 340 umetniških del — olja, ikone, grafike, plastike in kopije fresk. V prtiličju so razstavljena dela sodobnih umetnikov, v prvem nadstropju ikone, kopije fresk iz Bodjana in Krušedola in portreti XVIII. stoletja. V tretjem nadstropju so slike iz dobe meščanskega slikarstva XIX. stoletja. Na bodnikih je v vsakem nadstropju razstavljena grafika istega obdobja.

Drugo, o čemer bi rad spregovoril, je nekaj besed o Srpskem narodnem pozorišču in njegovi sezoni. Repertoar za gledališko sezono 1958 se v marsičem razlikuje od repertoarja iz prejšnjih let. Takoj je opaziti enako število tujih in domačih dramskih del in sodobna drama prevladuje nad klasično.

Pri sestavljanju repertoarja je Srpsko narodno pozorišče računalo s tem, da bo uprizorjalo poleg predstav na veliki sceni hkrati tudi majhna komorna dela na mali sceni. Zato je bil sestavljen poseben repertoar za veliko in poseben za malo sceno.

Na veliki sceni bo uprizorjena od domačih dram "Smrt Uroša V." Stefana Stefanovića, "Oblast" Nušiča — Stankovića in še dvojice sodobnih del, glede katerih še ni dokončnega sklepa.

Od tujih del bodo uprizorili Aristofanovo "Lizistrato", "Tetovirano rožo" Tennesseeja Williamsa, eno Brechtovo delo, "Ponižane in razžaljene" Dostojevskega, "Mojstra za dež" Richarda Nasha in "Mano" Vitešlava Nezvala, delo, ki ga je prevedel za Srpsko

narodno pozorišče Gustav Krklec in ki je imelo na Češkoslovaškem nenavaden uspeh.

Srpsko narodno pozorišče je že davno med prvimi v državi odprlo še poseben oder za uprizorjanje komornih del. Toda medtem ko so Ljubljana, Zagreb in Beograd sprejeli to idejo, je Novi Sad zaradi nerazumevanja ostal "brez strehe" za svojo Malo sceno ter jo je razvijal samo na gostovanjih. Sedaj so razgovori za majhno primerno dvorano v zaključni fazi, tako da bomo v prihodnji sezoni gledali na mali sceni od domačih del Dušana Roksanovića "Babilonski stolp", "Satirično dramo", izbor iz satiričnih del domačih avtorjev in Milana Tuto-rova "Raj ima svojo razpoko". Od tujih pisateljev so na repertoarju Ionescovi "Stolci", Camusov "Nesporazum", "Vdova iz Efesa" Christofera Fryja, "Cyrano de Bergerac" Edmonda Rostanda in nekaj enodejank Peda Čajevskega, napisanih za televizijo.

S tretjo novico iz Novega Sada naj posežem v založništvo. Najstarejša založba v Novem Sadu Matica srpska je dala na knjiž-

ni trg drugo in tretjo knjigo edicije "Prva zbirka". V tej ediciji, ki jo ureja novosadski pesnik Miroslav Antić, tiskajo prve zbirke mladih, še ne priznanih pesnikov. Knjige so okusno opremljene in jih tiskajo v 300 numeriranih izvodih.

Matica srpska namerava zbrati okrog te edicije tudi tiste pesnike, ki pišejo v slovensčini in makedonščini in v jezikih narodnih manjšin. Pesmi bi tiskali v izvirniku in v srbohrvatski pre-pisnitvi.

Objavljanje dvojezičnih pesniških zbirk bo omogočilo razvoj mladih pesniških generacij. Mnogi pesniki, ki so se že afirmirali s svojo pesniško ustvarjalnostjo z več zbirkami, so pogosto neznan izven svoje ožje domovine. To potrjujejo primeri več slovenskih in makedonskih kot tudi manjšinskih pesnikov, ki so postali znani po vsej državi s svojimi prevodi v srbohrvaščino.

To zamisel Matice srpske lahko za sedaj samo toplo pozdravimo. Pričakujemo sadove.

Dejan Foznanović

Novosti NUK

Crouzet M.: L'époque contemporaine. Paris 1957. (Histoire générale des civilisations. 7.) (135541-7)

Denis-Papin M. & J. Vallot: Métrologie générale. 3e éd. T. 1-2. Paris 1958. (135118)

Dumas E.: L'entreprise et la statistique. Paris 1954. (L'économie d'entreprise. 3.) (128320-3)

Ewen D.: The home book of 20th century music. London 1958. (M 129271)

Gilson E.: Peinture et réalité. Paris 1958. (P 2 II GIL)

Gordon E. V.: An introduction to Old Norse. 2. ed. Oxford 1957. (128949)

Gregh F.: Ma patrie avec Marcel Froust. Paris 1958. (F 8 GRE)

Videl sem medconski šahovski turnir

S tem, da sem pravilno odgovoril na osem vprašanj v radijski oddaji »Spoznavaj svet in domovino,« se mi je izpolnila velika želja, da bi videl najzanimivejši šahovski dogodek leta — medconski šahovski turnir v Portorožu. Cele počitnice sem se veselil obiska tega turnirja, končno pa sem nekega dne, ko je bila odigrana že približno polovica turnirja, le odptoval. Nastanil sem se v Koprno, takoj po kosilu pa sem se odpeljal v Portorož.

To znano letovišče je bilo čisto šahovsko razpoloženo. Povsod je bilo govora le o šahu. »Ali se bo Gligorič plasiral na turnir kandidatov? Ali bo Bronstein že kmalu prekinil serijo remijev? Kdo bo zmagal: mladi Tal ali prekaljeni in izkušeni Petrosjan?« taka in podobna vprašanja sem slišal na cesti, v kavarni, v kinu, na plaži, v avtobusu in v dvorani, torej z eno besedo — povsod.

Čeprav nisem vedel, kje se igra turnir, sem takoj našel stavbo Ljudskega doma, ki je bila prizorišče skoraj mesec in pol trajajočih borb med šahovskimi velikani vsega sveta. Že od daleč sem namreč zagledal 30 metrov visok jambor, ki so ga postavili poleg stavbe, na katerem so vihrale zastave držav, katerih zastopniki so na turnirju merili moči. Ko sem prišel malo bliže, sem opazil pred vodom v dvorano skupino ljudev na avtograme, ki so s svinčnikom in blokom v roki naskakovali velemojstre in jih prosili za podpis. (Pozneje sem ugotovil, da se vsi radi podpisajo, razen našega velemojstra Matanoviča, ki

pred partijo noče niti slišati o podpisu.) Kolo se še ni pričelo, ko sem se prebil v dvorano, in tako sem imel dovolj časa, da si jo natančno ogledam. Dvorana, ki je bila za ta turnir popolnoma prenovljena, je bila dolga in kar je bilo najbolj važno —

vi na tem turnirju le za šah, najelegantnejšega igralca. Prvi naslov si je na posebnem tekmovanju pridobil mladi Filipinec Cardoso, drugega pa si je zaslužil naš prvak Svetozar Gligorič, ki je prihajal igrat kljub precejšnji vročini vedno s krvavito in suknjčim. Posebno poglavje zase je madžarski izseljenec Geza Fuster, ki zastopa Kanado. Ta je obenem najpočasnejši in najhitrejši igralec na turnirju. Sicer se to malo čudno sliši, vendar je res, kajti Fuster igra v prvih urah tako počasi, da mora v zadnjih minutah pred časovno kontrolo vleči z bliskovito hitrostjo, če hoče povleči predpisano število potez. Večkrat se mu to ne posreči in zato avtomatično izgubi partijo, toda tudi če mu uspe napraviti določeno število potez, mu največkrat ni rešitve, kajti v naglici skoraj vedno spregleda kako figuro.

Po peturnem igranju se je kolo zaključilo. V tem času je bilo končanih že nekaj partij, ostale, pri katerih se še ni pojavila tablica z napisom »1:0«, »0:1« ali »Remis«, pa so prekinili do dneva, ki je bil določen za igranje nedokončanih partij. Poleg tega sem še trikrat prisostvoval igri najboljših šahistov sveta, potem pa sem se s težkim srcem poslovil od Portoroža in se poln nepozabnih vtisov vrnil domov.

Peter Fajfar,
dijak II. r. IV. gima.

Udeleženci šahovskega turnirja v Portorožu

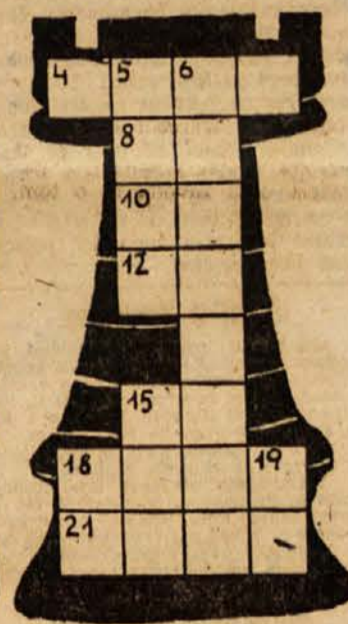
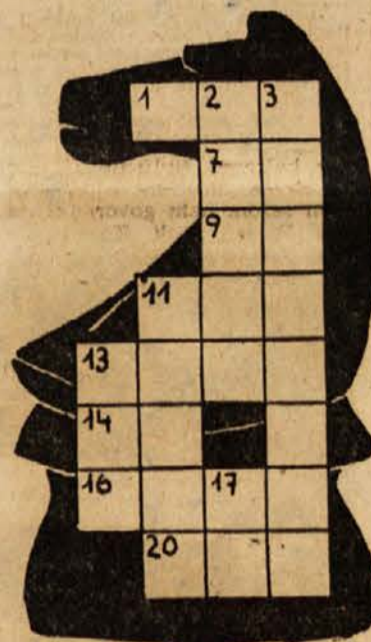
hladna. Ob zidu so bile postavljene demonstracijske deske, to so velike šahovnice, kamor prinašajo potek partij, da jih lahko vidijo vsi gledalci. Pred njimi so stale mize, na katerih so igrali, nato pa so bile tri vrste sedenjk. Točno ob 17. uri, ko je glavni sodnik pognal ure in dal s tem znak za pričetek borbe, je bila dvorana že prepolna. V prvi vrsti so sedeli častni gostje in sekundanti, med katerimi sem opazil tudi dve mladi ženski, ki sta pozorno spremljali partiji Szaba in Sherwina. Madžar in Amerikanec sta namreč namesto sekundanta pripeljala vsako svojo mlado ženo. Druga vrsta je bila rezervirana za dopisnike vseh mogočih domačih in inozemskih listov, v tretji so sedeli gledalci z vstopnicami za sedeže, za njimi pa so stali tisti, ki se jim je zdelo preveč dati 200 din za sedež.

Med množico superlativov bi omenili najsimpatičnejšega in

ritu ni lahko igrati, ostane mladi prvak SZ tudi v najkritičnejših trenutkih in v najbolj komplikiranih pozicijah vedno hladnokrvan.

Med množico superlativov bi omenili najsimpatičnejšega in

NAGRADNA KRIŽANKA Konj in trdnjava

Vodoravno:

1. otok v Jadranskem morju;
4. zmagovalec turnirja v Portorožu;
7. avtomobilska kr. za Nizozemsko;
8. krajevni prislov;
9. osebni zaimek;
10. predlog;
11. trobilo;
12. osebni zaimek;
13. argentinski šahovski velemojster (fon.);
14. medmet;
15. nikalnica;
16. šahovski izid;
18. del obraza;
20. nasprotje od vse;
21. polet.

Navpično:

2. moško ime;
3. jug. šahovski prvak;
5. najmanjši delec;
6. južni sadež;
11. gladek;
13. dvojica;

15. afriška reka;
17. osebni zaimek;
18. kar;
19. glavni števnik.

Rešitev križanke je treba poslati do 26. t. m.

Preberi vsako tretjo črko!

Življenje

Življenje je bistri studenček,
šumeči potoček,
razjarjena reka,
spetlikajoče se jezero.
Jezero,
jezero,
jezero hrepenenja,
ki se nikoli ne izteče.

Vladimir Brun,
dijak, Jesenice

ZA PERO IN SVINČNIK

Če rabite malo torbico (etu) za pero in svinčnik, potrebujete 37 cm dolg in 7,5 cm širok konec polivinila. Polivinil odrežite tako po merah in poleg tega še 8,5 cm širok, oziroma dolg pas tudi iz polivinila za zapiranje torbice. Zda, ko ste odrezali polivinil, ga prepognete v višini 15,5 cm in vam ostane še 6 cm polivinila. Torbico zašijete na roke z navadnim vodom. Zgornji del, dolg 6 cm, pa nekoliko zaokrožite. Navsezadnje priložite na etu še trak, s katerim torbico zaprete.

VESELO JUTRO

Vsako jutro, ko je zora komaj zasnila, so pričeli žvrgoleti vsi ptički v gozdu. Zleteli so v drevesne vrhove ter skakljaje in frfotaje izlivali pesem za pesmijo; nekateri pa so poleteli visoko pod nebo. Vsi vprek so si cvrčali, da bo sonce pravkar vželo in bo zdaj zdaj napačno jutro. Jutro je bilo nekaj čudovitega.

Toda veverico, ki je s^o proglasto kačo preveseljajila vso noč in je sedaj trdno spala, je ptičje curčanje zbudilo in pričela je zmerjati na vse grlo:

»Spravite se nazaj v svoje dupline, pernata bitjal Jutro, jutro — vsak dan imate jutro. Mar se ga še nista naveličala gledati in opevati?«

Ptički so žvrgoleti tako vneto, da je niso niti slišali. Čulo pa jo je bližnje drevo in jo očitajoče zavrnilo:

»Prijateljica,« je dejalo, »ob vsem ostalem se zamežim, da mi pa blatiš jutro, tega ne dovolim! Hočeš namara reči, da se dá jutro naveličati?«

»Prav res,« je pritegnila skala. »Učeni može pravijo, da živim že pet tisoč let, pa se jutro pravzaprav še nikoli nisem naveličala.«

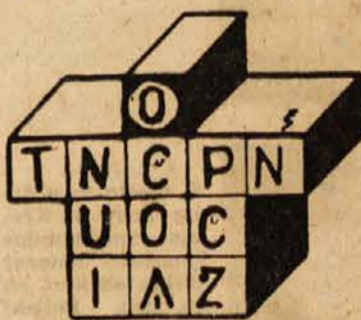
»Tako je: jutro je vselej novo,« je zakvakala žaba iz ribnika. Deževnik se je naglo privrtinčil na površino in zasopihal: »Kdo pa je zmerjal jutro? Tista malopridna veverica? Neverjetno! Se v glavo mi ne pade kaj takegal!«

Prav tedaj je vse nebo rahlo zardelo in zemlja je postala smaragdno zelena. Vsi glasovi so se prebudili in sonce se je dvignilo kot žareča palačinka, zastrta s prosojnimi meglicami. Vse oči so se uprle vanj in takoj je snelo tancico ter pokazalo svoj vesel, navihani obraz, kot bi hotelo koga podražiti, predvsem krilatil rod. Tedaj so se vsi glasno zasmejali

in pernati pevci so se oglasili še močneje ter začeli odletavati na vse strani neba.

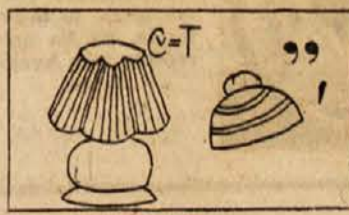
Celo veverica, mali nepridiprav, se je do kraja prebudila, si pomela oči in dejala: »Danes je pa res krasen dan.«

SKAČI!

Skači kakor figura konja pri šahu in prebral boš lahko ime in priimek slovenskega pesnika.

BBBOS!

ANDRIJ, žoga in cesta...

1. K Andrejevemu očetu je rad zabajal nek njegov znanec. Tako sta se z Andrejem dobrodu spoznala in postala sta tudi prijatelja. Andrejev blag in vesel značaj je bil neznanec »ščin in fanta je ob njegovem rojstnem dnevu presenetil. Kupil mu je žogo. Ko je Andrej žogo dobil in jo je otipaval, še ni mogel verjeti, da je res njegova.

2. Brž ko je mogel, je stekel na vrt. Začel je tolči žogo ob tla. Sreče mu je od radosti vtrepetal. Te udarce ob tla so slišali sosedovi otroci: Lali, Boris in Marjetka. Pričeli so in Andrejevo darilo silno občudovali. Vsak je žogo prijel in jo je potehtal. Za igranje z žogo je bil vrt pred hišo premajhen. »Pojdimo na igrišče,« pravi Andrej.

3. V hipu je bil predlog sprejet. Stekli so skozi dvorišna vrata in med tekom se jim je še pridružil Savo, ki se je pravkar vračal iz šole. (Ker je nosil očala, so mu otroci dali ime Modrinjak.) Žogo so namreč vsi, kar jih je bilo tu okrog, zelo pogrešali. Zda pa jo je Andrej dobil in zato je bilo tudi veselje nepopisno. V naletu so hoteli prečkati cesto.

FOTOGRAFIRAL
MARJAN CIGLIČ
NAPISAL
EMIL MATKO

Čoln in plima

Neki mož, ki je vedel, da bo kmalu nastopila plima, si je stal čoln in ga pripravil na rečni breg. »Ko bo reka začela naraščati,« je dejal, »ga bom spustil v vodo in odjadral k morju.«

Nenadoma je voda res pričela naraščati, a bila je še precej plitva. »Bolje bo, da počakam,« je rekel mož. »Čoln bom spustil, ko bo dovolj globoka.«

Gladina se je polagoma dvigala, a mož je mrmral: »Ni še dovolj visoka. Ko bo še malo višja, pa zares spustim čoln v vodo.« In ko je to rekel, ga je nekoliko odmaknil.

Nato se je voda dvigala in dvigala, a mož je čoln še in še odmakal po bregu navzgor, dokler se ni znašel z njim vred na vrhu griča.

In tedaj je dejal: »Zda ni pravi čas, da bi spuščal čoln, plima je previsoka.«

»Si že kdaj videla tako grozdje, mamica?«

PRED KONGRESOM TELESNE KULTURE

Skrb nas vseh

Prijetno je slišati, da bo 16., 17. in 18. oktobra v Domu sindikatov v Beogradu Jugoslovanski kongres za telesno kulturo, ki naj bi pokazal nove poti in sredstva, ki bi z njimi zagotovili bolj množičen razvoj telesne kulture ter se bolj poudarili njeno blago!

Ce upoštevamo, da bo Kongres sklican na pobudo 46 društvenih organizacij in ustanov ter da so v pripravljajnem odboru vidna imena iz našega javnega življenja, potem se ni bati, da Kongres ne bi dosegel svojega cilja, saj bodo problemi naše telesne kulture prikazani in osvetljeni na širokem horizontu iz vseh mogočih zornih kotov. Nedvomno bo po Kongresu popolnoma jasno, kdo je dolžan ne-nehno skrbeti za telesno vzgojo ljudstva, nedvomno bo začrtan širši okvir telesne vzgoje na šolah, naloge društvenih organizacij in ustanov pa bolj točno določene. Po Kongresu se bržčas ne bo moglo pripetiti, da bi se celo našel republiški svet za prosveto, ki bi sklenil ukiniti telesno kulturo.

Iz članka Mike Tripala, predsednika Zveze športov Jugoslavije, ki ga je napisal za »Komunist«, pod naslovom »Pred kongresom za telesno kulturo«, je razvidno, da bo imela pri telesni vzgoji naše mladine najpomembnejšo in hkrati glede na razmere tudi najtežjo nalogo — šola. Dosedanje izkušnje pri nas in drugod dokazujejo, da so se šole izkazale kot najbolj učinkovite, kar zadeva telesno kulturo mladine! Zal pa je na naših šolah vse premalo razumevanja za telesno vzgojo. Vzlic velikim težavam, ki se z njimi bore šolska vodstva, bomo odslej morali doseči na šolah glede telesne kulture večje rezultate.

»Vzlic precejšnji razvisti športne dejavnosti na šolah v mestih,« piše Mika Tripalo, »so rezultati v šolah nasploh nezadovoljivi. 48 % učencev sploh ni zajetih v sistematično telesno vzgojo. Na sedem šol pride komaj en učitelj ali predavatelj telesne kulture. Na enega člana društvenih telesnokulturnih organizacij daje družba 2500 din na leto, na enega učenca pa samo okoli 500 dinarjev, torej petkrat manj. To nesorazmerje se nikakor ne bo moglo več nadaljevati, če želimo na tem področju doseči od šole to, kar smo pravkar omenili. Po drugi strani pa bado morali šolski odbori in predavateljski zbori posvečati telesni kulturi mnogo več pozornost kot doslej.«

Ze tu — pravi med drugim tovariš Mika Tripalo — pa se srečujemo s problemom finanstranja telesne kulture, usposabljanja strokovnih kadrov, z graditvijo ustreznih naprav, predvsem telovadnic in igrišč.

Mnogokrat govorimo o množičnosti, toda pogledimo resnici v oči. Le nekaj več kot 3 % vsega prebivalstva naše države je deležno kolikor toliko sistematične telesne vzgoje. Od Kongresa je pričakovati, da bo našel načine, kako prek sindikatov in drugih organizacij ter ustanov izboljšati tako stanje, tako gmotno kot glede množičnosti.

Iz referatov, ki bodo osnova za delo posameznih komisij, je razvidno, da bo Kongres razpravljaj prav o najbolj osnovnih problemih in vidikih naše telesne kulture. V Beogradu in Zagrebu bo te dni predkongresni sestanki številnih društvenih, političnih in telesnovzgojnih organizacij, ki bodo na njem izbrali koordinacijski odbor. Le-ta bo vodil predkongresno aktivnost. Prav bi bilo, če bi jih posnemali tudi pri nas v Sloveniji, kjer nas še posebej tiče nekatera sicer splošna vprašanja.

JUTRI ZACETEK BALKANSKIH IGER

Romuni — favoriti

Jutri se v Sofiji začne balkanske igre. Eden izmed najresnejših kandidatov, da prekine tradicijo jugoslovanskih zmag na tej veliki prireditvi, je romunska reprezentanca — moška in ženska. Letos so romunski atleti v izredno dobri formi. V ženski ekipi je med drugimi tudi svetovna rekordarka v skoku v višino Balasova. Njen svetovni rekord znaša 181 cm.

Romunski atleti so potrdili svojo dobro formo na v ponedeljkov končanem mednarodnem prvenstvu Romunije. Nasprotno pa deset jugoslovanskih reprezentantov na tem tekmovalniški ni pokazalo niti svoje običajne forme. Le Lukmanu se je posređilo preskočiti s palico 4,35, Savić pa je izenačil državni rekord na 200 m s časom 29,9 sek.

Lani so Jugoslovani zmagali na Balkanidi v moštveni konkurenci s 147:117 pred Romuni, letos pa bo vsakakor drugače, toliko bolj, ker je ženska reprezentanca Romunije, ki je v zadnjem srečanju z Jugoslavijo zmagala z 92:78, sedaj sposobna še za bolj prepričljivo zmago. Na mednarodnem prvenstvu v Bukarešti so Romuni dosegli tri državne rekorde in nekaj odličnih rezultatov. Savel je pretekel 200 m v 21,8 sek., Sudrisan 400 m v 48,1

Upravni odbor Boksarske zveze Jugoslavije je na svoji zadnji seji sprejel sklep, po katerem bodo boksarji odslej tekmovali ekipno v I. in II. zvezni ligi. Le-ta bo razdeljena na vzhodno in zahodno, v kateri bo tekmoval tudi slovenski prvak. Nedvomno je, da se bodo s tem tekmovalnem znatno povečali stroški posameznih društev in da bo treba posvetiti precejšnje pozornosti pripravi boksarjev za vsa srečanja, in kar je morda najvažnejše, mnogo večjo pozornost do treba posvetiti zdravstvenemu stanju nastopajočih.

V minulemu letu smo imeli v Jugoslaviji v ringu dva smrtna primera (eden od teh v Mariboru). Ce ob tem pomislimo, da je bilo v istem času na vsem svetu in amaterskih srečanjih le pet smrtnih primerov v ringu, potem moramo reči, da je ta številka za Jugoslovijo previsoka in da bo v bodoče pri večjem številu srečanj paziti na to, da bodo boksarji vstopali v ring vestransko mnogo bolj pripravljeni. Zaradi takih primerov in splošnega mnenja, da je boks surov sport, v nekaterih skandinavskih državah že dolgo razpravljajo, celo v parlamentih, prepovedo ali pa naj ga še dovolijo s številnimi omejitvami.

Pri nas to vprašanje še ni tako zaostreno, vendar pa je, če se ozremo samo na boksarska srečanja minule sezone v Sloveniji, vredno o tem razmišljati. Kljub temu, da imamo stroge

predpise, ki omejujejo boksarjem nastope po knock-outih, se jih žal vse ne drže dovolj dosledno. Prav tako so premalo skrbni trenerji in sekundanti, ki pušajo v ring pripravljene, ali pa jim dovolijo boksaši s premočnimi nasprotniki skoro do onemoglosti, namesto da bi o pravem času prekinili borbo in jih bolj pripravili za prihodnje srečanje. Take primere smo imeli na minulem republiškem mladinskem prvenstvu, žal pa tudi na nekaterih prijateljskih srečanjih.

Na našo boksarsko organizacijo mečejo senco tudi taki primeri, kot je bil na nedavnem srečanju med Oredom in Jedinstvom iz Zagreba na Gospodarskem razstavlišču. V tem srečanju so nastopili vsi Oredovi boksarji, razen Prešerna in Bitenca, brez ustreznih zdravniških pregledov. Dežurni zdravnik je hotel zato prepovedati tem boksarjem nastop, zlasti zato, ker se je po njegovi navedbi zgodilo to že drugič. Do srečanja je prišlo šele, ko je predsednik BK Oreda prevzel vso pravno in moralno odgovornost za vsako nesrečo. Dežurni zdravnik

PRIPRAVE NA ŠAHOVSKO OLIMPIJADO

Naše moštvo na Bledu

Jugoslovanski šahisti, ki bodo nastopili na XII. svetovni šahovski olimpijadi v Münchenu, se bodo od 24. do 28. septembra pripravljali skupaj na Bledu. Gilgorič, Ivkov, Dr. Trifunović, Djurašević in kapetan moštva dr. Marčević (vsi iz Beograda) bodo odpotovali na Bled 23. septembra, v Zagrebu pa se jim bosta pridružila Matanović in Ing. Fuderer. Z Bleda bo naša ekipa odpotovala v München 29. septembra zjutraj in bo tjakaj prispela zvečer.

Po sporočilu Nemske šahovske zveze se bodo vsi kapetani sestali 30. septembra ob 10. uri dopoldne v dvorani mnchenskega muzeja zaradi razvrstitve moštva v štiri predfinalne skupine istega dne popoldne pa bo svečana otvoritev olimpijade. Prvo kolo predfinala bo 1. oktobra ob 16. do 21. ure. Olimpijske igre, ki bodo v okviru proslav osamoletnice Münchena, se bodo končale 23. oktobra. Jugoslovansko moštvo bo nastanjeno v hotelu »Regina«. Organizatorji bodo plačali vsakemu moštvu stanovanje in hrano za šest oseb.

Šport po svetu

Izdaja! Pravijo Angleži

Poročali smo že, da je bil na nedeljskih avtomobilističnih dirkah v Monzi, ki so veljale za plasna na svetovnem prvenstvu, Anglež Mike Hawthorn drugi, kar mu je zaradi naskoka s prejšnjih dirk zadostovalo za prvo mesto svetovnega prvenstva. Vozil je,

kot že nekaj časa pred tem, vozilo italijanske tovarne Ferrari. (Večina najboljših italijanskih vozačev se je namreč v preteklih dveh letih pobila, Fangio pa je prenehal tekmovali.) Ferrari je bila na tej odlični dirki nekoliko bolj tekme avtomobilistične tovarne Vanwall. Konstruktor teh vozil Tony Vandervell je zato v listu »Daily-Express« med drugim izjavil tudi tole: »Ne morem si predstavljati, da bi ob taki priložnosti Italijan pogadal angleški tovarni do tako pomembne zmage.«

Tudi poškodovan dirkač Stirling Moss je izrazil nekaj podobnega. Temu se pa ni čuditi, saj je bil pred nesrečo kot vozač Vanwalla glavni tekme Hawthornu.

»Svet bo pozabil na Kuca ...«

S svojimi izrednimi rezultati v teku na 1500 m in na 1 miljo je Avstralec Elliott zasenčil nekaj izvrstnih atletov, med njimi vsekakor Muraya Halberga iz Nove Zelandije. Ta atlet, ki je bil lele 11. v finalu na 1500 m v Melbourneu, je res čudo atletike, če upoštevamo še, da je vzlic »omrtaveli« levi roki dosegel presnetih rezultate. Halberg, atlet majhne postave, star 26 let, je šel že mnogokrat tik mimo svetovnih rekordov. V Cardiffu, na britanskih igrah, je pretekel 3 milje v času 13:15,9 min., medtem ko znaša svetovni rekord 13:11,7, ki je bil dosežen nekaj dni pred tem. Nekaj dni pozneje je v Londonu Halberg pretekel 2 milji v 8:33 min., torej v času, ki bi bil tri tedne nato svetovni rekord. V obeh primerih ga je prehitel njegov tovariš Thomas, ki je kot on in Elliott učenec starega Cerruttia. Halberg je odličen tudi na 3000 m — 7:55 (svetovni rekord Pirlea — 7:52,8) in na 5000 m — 13:56,8. Novozelander se je sedaj zanimal, da bo storil vse, da bo svet pozabil na Kuca. Specializiral se bo na 3 milje in 5000 m. Verjetno pa pri tem ne računa na Elliotta, ki o njem pravi strokovnjaki, da je sposoben po-

Brzovjavke

● DUNAJ, 17. sept. (Tanjug). Špovski velemojster Vasja Pirč je spjel na Dunaj, kjer bo teden dni pripravil avstrijsko reprezentanco za hovski olimpiado v Münchenu.

● LOS ANGELES, 17. sept. (AP). V drugem kolu mednarodnega škega turnirja v Los Angelesu je Amerikan Cris Crawford presenetljivo z zmago nad wimbledonskim prvkom, Avstralcem Cooperom.

● BOLOGNA, 17. sept. (AP). Mednarodnem šahovskem turniru »Trofeo Mairano« je Italija premagala Nizozemsko s 8:6,1. SZ pa Boško Nizozemsko s 6:7,57. Po tretjem dnevu vodi s štirim točkami pred Madžarsko, ki jih ima tudi štiri. Bošgarjo s Italijo z eno tekmo več, Italijo s Nizozemsko.

● BUKAREŠTA, 17. sept. (Tanjug). Romunska boksarska delegacija je brala 15 boksarjev, ki se na skupnem treningu pripravljajo za srečanje s češkoslovlj. V reprezentanci so nosilci olimpijskih medalj Lincov, mitrescu, Nicolae.

● MARIBOR, 17. sept. (Tanjug). Ženske zvezne košarkarske lige košarkarice Branika premagale leter iz Zrenjanina s 57:36 (24:18). leter je igral brez dveh najboljših igralck.

ŠAHOVSKI FESTIVAL V PORTOROŽU

Puc dvakrat poražen

Portorož, 17. sept. — V drugem kolu šahovskega festivala v Portorožu so se partije končale takole: mojstrski turnir: Larsen — Jančević remi, Torbergson — Ivkov 0:1, Branický — Cardoso 0:1, Bertok — Puc 1:0, Lukič — Litmanovič remi, Ziemudinsky — Rosseto 0:1, Longer — Zmuden 1:0, Emma — Campomanes 1:0, Johnson — Tomović 0:1, Redolji — Benko 0:1, Matulović — Lukič remi. Partija iz I. kola Benko — Lukič se je končala remi. V vodstvu so Ivkov, Bertok in Cardoso s po dvema točkama.

Turnir mojstrskih kandidatov: Nikolić — Pavlovič remi, Krulić — Bužat 0:1, Sigurdson — Damjanović 0:1, Djurković — Krstić prek., Andjelković — Bekström remi, Draksler — Helsenfeld remi, Vošpernik — Domžal remi, Smederevac — Grosek 1:0, Cuderman — Kočevar remi, Stupica — Jovanović remi, Bauer — Carev 1:0.

Tretje kolo mojstrskega turnirja: Ivkov — Bertok remi, Benko — Larsen 1:0, Rosseto — Puc 1:0, Tomović — Emma 1:0, Jančević — Car-

dosso 1:0, Campomanes — Emdent Lukič — Branický 1:0, Matulović — Wlebinski 1:0, Redolji — Johnson 1:0. Po III. kolu vodijo na lestovici Ivkov, Benko, Bertok, Rosseto in Puc, noveč s po 2,5 točke.

Na turnirju mojstrskih kandidatov pa so igrali takole: Krstić — Čučurlić 0:1, Buljovič — Bauer 1:0, Čučurlić — Djurković 1:0, Jovanović — Krstić 1:0, Carev — Andjelković 1:0, Grosek — Bojlos 1:0, Helsenfeld — Pavlovič 0:1.

Dirka v Apačah

V severnem obmejnem pasu naše države v Apačah pri Gornji Radgoni so na iniciacijo bivšega košarkarskega in predsednika košarkarskega združenja Pecnica Martina Kranjca osnovano novo košarkarsko sekcijo »Partizan Apače«.

Preteklo nedeljo je bila prva košarkarska dirka na progi Apače—Gornji Radgona—Apače—Cmurek—Apače, je na njej startalo 32 tekmovalcev.

Maglioli v letalu

Priznani italijanski avtomobilisti Maglioli, ki ga je težka nesreča v letalski odličnosti, je postal prvi italijanski pilot, Pred ovrzeli je Maglioli pristal na progi v Monzi ob velikem presenečenju prisotnih mehanikov. »Zmotil si se«, mu je dejal eden izmed njih, ko je skočil na zemljo. Maglioli pa se ni zmotil povsem, ker je pravzaprav v hudi stiski, ker se imelo letalo okvariti. Mehaniki so se letalo kmalu spravili v red in Maglioli je z »nevarne« proge zletel spet na »varno«.

Še o Haryjevih desetih sekundah

Poročali smo že, da rekordar je hodnonemškega atleta Haryja ne bo do priznani predvsem zato, ker je bil teren, po katerem je tekel, precej neraven, da 11. dovoljen je pa je 10 centimetrov. Toda videti je, da v Haryjev rezultat dvomijo tudi zato, ker je drugoplasiran Fenneberg iz Monze dosegel rezultat 10,3, čeprav je bil dosegel najboljšega na 100 m — 10,1. Strokovnjaki upravičeno menijo, da to škoti, ki ga še ni napravila, da je Hary že odtrgal. Po drugi strani je govorje o prid Haryjevoga »svetovnega rekorda« tale dejstva: Fenneberg je startal pravilno, pa so stoparje pokazale 10,3. Dva sodnika sta izbrala Haryju 9,9 eden pa 10,0, drugi ni bilo in proga ni bila prekratkana. Hary je letos že dosegel 10,5, ki je spominja, da ima je svetovni rekord (10,1) Američani Williams, Murchison in King, ki so ga dosegli 1955.

Remi v Zagrebu

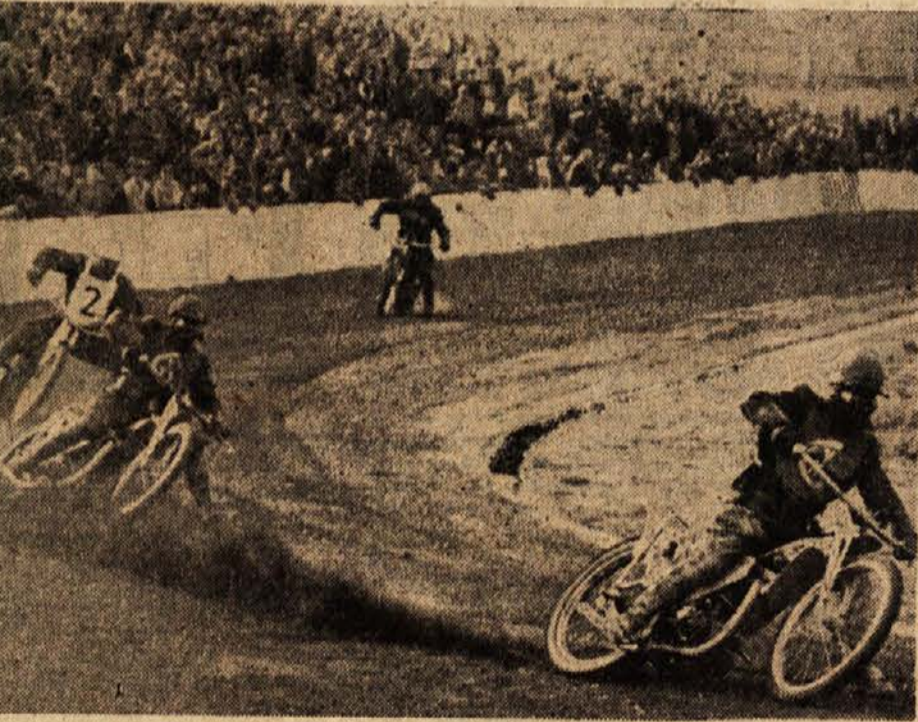
Zagreb, 17. sept. — V prijateljski nogometni tekmi sta se državni prvaki Dinamo in beograjski Partizan razšla z neodločenim rezultatom 2:2 (1:1). Za Dinamo je bil uspešen Jerković v 30. in 68., za Partizan pa Blazić v 16. in 74. minuti. Sedli je Mataković iz Zagreba pred 14.000 gledalci.

Prijateljsko srečanje med Dinamom in Partizanom je potekalo res v prijateljskem tonu. Niti eno niti drugo moštvo ni igralo postrvovalno, tako da je bila igra v glavnem nezanimiva. Dinamo je nastopil brez Lipošinovića, kar se je zelo poznalo.

Marković premagal Gyetvaia

Zagreb, 17. sept. — Sinoči se je končal v Zagrebu namiznoteniški turnir, ki so na njem sodelovali igralci Zagreba, Beograda in Budimpešte. Prvo mesto je osvojil Voljasil Marković, ki je v polfinalu premagal markovskega prvaka Gyetvaia z 2:1, v finalu pa Osmanagića z 2:0. Le-ta pa je premagal Vegrića z 2:0.

Ženska reprezentanca Budimpešte je premagala kombinirano reprezentanco Zagreba in Beograda (Cović in Ružica Nikolčić) s 3:1. Moška reprezentanca Budimpešte je premagala Beograd s 8:1. Zmagal je le Marković II. v igri s Petierfem.

Drugič V SEVILLI

CHARLES EXBRAYAT

Zlasti sem se bal debele Dolores in njene prevelike ljubeznivosti. Toda tokrat sem imel srečo. Prav tedaj, ko sem se hotel pognati iz sence, ki me je krila, sem videl, kako odhaja Dolores s košaro v rokah iz hiše, v katero sem se namenil. Počakal sem, da se je oddaljila, nato pa hitro smuknil skozi ozka vrata. Še dva skoka in že sem bil na stopnišču, kjer sem bil prvič tako žalostno sprejet. Trenutek sem počakal in vdihnil. Ko sem se umiril, sem počasi stopil po stopnicah. Pazil sem, da sem šel čim bolj tiho. Zaslislal sem ženski smeh, vpitje otrok in udarec s kladivom. Gotovo nihče ne sumi, da se po črvtivih stopnicah vzpenja agent F. B. I.

šteno sem zaklel. Ta nerodni korak pa mi je rešil življenje — kajti nož, ki ga je vrgla izvežbana roka, me je, preden se je z zvenom zapil v vrata omare, po obrazu samo oplazil. Stresel sem se ob misli, da je zelo, zelo malo manjkalo, pa bi se zaril v moj tilnik. Obrnil sem se dovolj hitro, da sem v skoku zgrabil Juana, ki se je pognal vame.

Juan ni bil posebno močan, bil pa je gibčen in žilav. Zato sem udarce samo odbijal in prežal, kako bi najlaže zgrabil fantalina, ki je bil tako predrzen, da je hotel agenta F. B. I. nabosti kar na iglo, in to — oprostite — v njegovem lovišču! In res, ko je vrgel glavo nazaj, da bi mi pljunil v obraz, se je zmotil. Večna romantika... S hrbtno stranjo roke sem ga takrat močno udaril po vratu, da je zajokal kot riba, ki jo potegnejo iz vode. Lahko bi napravil z njim, kar bi hotel, a zdelo se mi je dovolj, če ga še enkrat udarim s ključem. Nato sem ga vrgel na posteljo, kjer je — ves skrčen — lovil sapo. Fant pa je bil tudi pogumen. Brž ko je noge nekako spravil podse, se je divjak že pripravljaj, da bi spet skočil name. Suniti sem ga moral še v prsi.

»Pomiri se, Juan, ali pa se bo slabo končalo... Ze precej časa je, kar so me naučili tebi podobne ubijati — in bil sem zelo dober učenec.« Dušil se je še, pa me je že psoval. Skomizgnil sem z rami.

»Toda jaz ne ubijam od zadaj, Juan! Pa vendar nismo postali tako podli, odkar sem zapustil Sevillo?«

Ker se je spet pognal, sem ga moral tokrat močneje udariti in glava mu je spet padla na zglavnik. Ker sem vedel, da ima zaenkrat dovolj, sem si prižgal cigareto. Ko se je zavedel, je opazil, da se kot skrbna mati sklanjam k njegovemu obrazu.

»Zopet si pri sebi, fant! Sijajno!... Če torej nočeš, da te popolnoma zmeljem, mi boš povedal, in to takoj, kdo ti je naročil, da me ubije!«

Tako me je pogledal, da sem začel dvomiti, če prav sumim. Toda še vedno sem vztrajal, naj odgovori, čeprav sem se megleno zavedal, da je tu vmes velik nespোরазum.

»Ali si se odločil?... Za koga delaš?«
»Zase!«
»Ne delaj se neumnega!«
Togoten se je oprl na komolec in zakričal:
»Nikogar ne potrebujem, da bi branil moje časti!«

Zdaj sem gledal začudeno — jaz!
»Tvojo čast?«
»Videl sem vas z mojo sestro, umazanec!«

Osupel sem umolknil, nato pa planil v bedast smeh, ki ga nikakor nisem mogel zadržati. Tam, kjer sem upal, da bom našel sled za bando, ki mi streže po življenju, sem torej spet naletel na staro zgodbo o španski časti — imel sem torej posla s častjo in z bratom, ki je bdel nad krepitvijo svoje sestre. Čeprav sem bil nekoliko jezen, bi konec koncev raje videl, da Juan ne bi bil potepuh. Kazalo je, da je moj smeh nasprotnika razorožil — bil je samo še otrok, ki se jezil in hoče dokazati, da ima prav.

»Videl sem vaju, ko sta odhajala skupaj iz San Juana Palmškega... To me je presenetilo... Slutil sem, da se vrтите okrog Marije... Toda nikdar si ne bi mogel misliti, da bi bila vlačuga!«

»Zopet si pri sebi, fant! Sijajno!... Če torej nočeš, da te popolnoma zmeljem, mi boš povedal, in to takoj, kdo ti je naročil, da me ubije!«

Tako me je pogledal, da sem začel dvomiti, če prav sumim. Toda še vedno sem vztrajal, naj odgovori, čeprav sem se megleno zavedal, da je tu vmes velik nespোরазum.

»Ali si se odločil?... Za koga delaš?«
»Zase!«
»Ne delaj se neumnega!«
Togoten se je oprl na komolec in zakričal:
»Nikogar ne potrebujem, da bi branil moje časti!«

Zdaj sem gledal začudeno — jaz!
»Tvojo čast?«
»Videl sem vas z mojo sestro, umazanec!«

Osupel sem umolknil, nato pa planil v bedast smeh, ki ga nikakor nisem mogel zadržati. Tam, kjer sem upal, da bom našel sled za bando, ki mi streže po življenju, sem torej spet naletel na staro zgodbo o španski časti — imel sem torej posla s častjo in z bratom, ki je bdel nad krepitvijo svoje sestre. Čeprav sem bil nekoliko jezen, bi konec koncev raje videl, da Juan ne bi bil potepuh. Kazalo je, da je moj smeh nasprotnika razorožil — bil je samo še otrok, ki se jezil in hoče dokazati, da ima prav.

»Videl sem vaju, ko sta odhajala skupaj iz San Juana Palmškega... To me je presenetilo... Slutil sem, da se vrтите okrog Marije... Toda nikdar si ne bi mogel misliti, da bi bila vlačuga!«

»Z neznancem?... Pretiravaš, sinko! Do kod si nama sledil?«
»Do Cune.«
»Torej? Ali si videl, da sva storila kaj hudega?«

»Držala vas je za roko!«
»In kaj potem?«
»Tako se vedno začenja!«
»Tepec! Tvojo sestro spoštujem — in če ne bi bil ti smrkavec, bi jih dobil...«

»Zakaj pa sta se skrivala?«
»Ker Marijo ljubim in ker me Marija ljubi — in zato si pač lahko kaj poveva na samem!«
»Porogljivo se je zasmejal.«
»To imenujete ljubezen?«
»Fant me je že resno razburjal, zato sem ga opozoril:«

»Juan, najbolje je, če molčiš, ali pa se bo zgorelo!«
»Vstal sem in odšel po nož, ki je še vedno tical v omari.«

»Ali veš, kaj bi lahko storil s tem nožem?«
»Foudaril sem vsako besedo:«
»Malo je manjkalo, pa bi ubil svojega svakega bebec!«
»Pogledal me je s široko odprtimi očmi. Gotovo se je spraševal, če se morda iz njega ne norčujem.«

»Poročil se bom s tvojo sestro in jo odpeljal v Pariz?«
»Ne... V Združene države!«
»Dvakrat ali trikrat je ponovil »Združene države«, kot da tega ne more razumeti. Nenadoma sem se odločil, da bom tudi njemu vse povedal. Če me kdo lahko popelje skozi sevillsko podzemlje, me obvešča, kaj se tam dogaja, in mi poroča, kaj govore po malih barih Triane, potem je to Juan... Ce bo to hotel, se mi je vse zdelo, da bom imel izvrstnega gonjaka.«

